

- 48) శ్లో॥ యమద్వారేఘోరేపథిమాతుశ్చశోచనమ్।
తస్యానిష్క్రమణాయ మాతృపిండందదామ్యహమ్॥
- 49) శ్లో॥ ఆబ్రహ్మణోయేపితృవంశజాతాఃమాతుశ్చజావంశభవామదీయాః
వంశద్వయేఽస్మిన్నమదాసభూతాఃభృత్యాస్తథైవాశ్రితసేవకాశ్చ
మిత్రాణిసఖ్యఃపశవశ్చవృక్షాన్సృష్టాదృష్టాశ్చకృతోపకారాః।
జన్మాంతరేయమమసంగతాశ్చతేభ్యః స్వధాపిణ్డమహందదామి।
తాభ్యఃస్వధాపిణ్డమహందదామి॥
- 50) శ్లో॥ యేమేకులేతప్తపిండాఃపుత్రదారవివర్జితాః।
క్రియాలోపహతాశ్చైవజాత్యంధాఃపంగవస్తథా॥
విరూపాతమగర్భాశ్చజ్ఞాతాజ్ఞాతాకులేమమ।
తేనర్వేత్సప్తిసూయాన్తుపిండదానేనశాశ్వతమ్॥
యేషాంపిండ్మయాదత్తోహ్యక్షయముపతిష్ఠతామ్॥
- 51) యాసాంపిండ్మయాదత్తోహ్యక్షయముపతిష్ఠతామ్॥

॥ ఇతిధర్మ పిండప్రదాన విధానమ్ ॥

ధర్మశాస్త్రము

శ్రాద్ధనిర్ణయము - వైద్యనాథీయే

- 1) శ్లో॥ యస్మిన్నాసి మృతఃపూర్వంతస్మిన్నాసిచతద్దినే।
ప్రథమాబ్ధికమారభ్యకుర్యాదామరణాంతికం॥

తా॥ ఏ మాసము ఏ తిథియందు పూర్వము మృతిచెందియుండునో, ప్రథమాబ్ధికము మొదలు అనగ ఒక సంవత్సరము (మృతి చెందిన సంవత్సరము) గడచి తరువాత వచ్చే మృతదినము నుండి జీవముండు వరకు కుమారుడు శ్రాద్ధము చేయవలయును

మాననిర్ణయః - వైద్యనాథీయే

2) శ్లో॥ వివాహదాస్మృతస్సౌరోయజ్ఞాదాసావనస్మృతః॥
అభికేపితృకార్యేచ, చాంద్రమానఃప్రశస్యతే॥

తా॥ వివాహములందు సౌరమానమును, యజ్ఞములందు సావనమానము అభికము
పితృకార్యములందు చాంద్రమానము గ్రహింపవలయును.

శ్రాద్ధప్రాశస్త్యము - స్మృత్యంతరే॥

3) శ్లో॥ మృతాహంసమతిక్రమ్యచండాలాఃకోటిజన్మసు॥
అతోవిప్రైర్నతత్యాజ్యంప్రాణైఃకంఠగతై రపి॥

తా॥ మృతదినమునందు, శ్రాద్ధమును విడిచిపెట్టిన. కోటిజన్మలందు చండాలురుగ
జన్మింతురు. అందువలన ప్రాణము గొంతుకకు వచ్చినను శ్రాద్ధము విడువరాదు

4) శ్లో॥ శ్రాద్ధాత్పరతరంనాస్తిశ్రేయస్కరము దాహృతమ్॥
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేనశ్రాద్ధంకుర్యాద్విచక్షణః॥

తా॥ శ్రాద్ధముకంటే, శ్రేయము ఇచ్చునది మరొక్కటిలేదు అని శాస్త్రములలో
చెప్పబడినది. అందువలన తెలివిగలవాడు ప్రయత్న పూర్వకముగా శ్రాద్ధమును
చేయవలయును.

5) ధర్మసింధౌ - వివాహమైన సంవత్సరమందు శ్రాద్ధవిధి

శ్లో॥ మహాలయేగయాశ్రాద్ధేపితృఃప్రత్యాబ్ధికేతథా॥
సాపిండ్యాంతేప్రేతకర్మశ్రాద్ధపోడసికేష్వపి॥
కృతోద్వాహాదికఃకుర్యాత్పిండదానంచ తర్పణం॥

తా॥ మహాలయము, గయాశ్రాద్ధము, తల్లిదండ్రుల ప్రతిసాంవత్సరీక శ్రాద్ధము,
సాపిండ్యము వరకు ప్రేతకర్మ పోడశశ్రాద్ధములు వివాహాదికములు చేసినవాడైనను
(పై కర్మలు) చేయవలయును.

శ్రాద్ధపరిత్యాగేప్రత్యవాయః - వైద్యనాథీయే॥

6) శ్లో॥ పండితాజ్ఞానినామూర్ఖాఃస్త్రియోఽధబ్రహ్మచారిణః॥
మృతాహంసమతిక్రమ్య చండాలాః కోటిజన్మసు॥

తా॥ పండితులైనను, అజ్ఞానులైనను, మూర్ఖులైనను, స్త్రీలైనను, బ్రహ్మచారులైనను, శ్రాద్ధమును విడచిన కోటిజన్మలు చండాలురుగ జన్మించుదురు.

నిర్ణయసింధౌ - యమః॥

7) శ్లో॥ ఆయుఃపుత్రాః, యశస్స్వర్గం, కీర్తింపుష్టిం, శ్రేయంబలం,
పశూసుఖం, ధనం, ధాన్యం, ప్రాప్నుయాత్పిండ పూజనాత్॥

తా॥ శ్రాద్ధము చేయుటవలన ఆయుస్సు వృద్ధియగును. యశస్సు, సంతతి, స్వర్గము పుష్టి, ధనమును, బలమును, పశువులను మోక్షమును, ధాన్యమును పొందును.

గృహశుద్ధి - యల్లయాజీయే॥

8) శ్లో॥ గోమయేనోపలేఫంచసర్వశ్రాద్ధేప్రకీర్తితం।
గృహాలంకరణంనాస్తి ఇతిశాతాతపోబ్రవీత్॥

తా॥ ఆవుపేడతో ఇంటిని శుభ్రముగ అలుకవలయును. మ్రుగ్గులచే అలంకారము చేయరాదు. ఈ విధము సర్వశ్రాద్ధములందును చెప్పబడినది అని శాతాతపమహర్షి చే చెప్పబడినది.

నిర్ణయసింధౌ

9) శ్లో॥ వామహస్తేఘ దర్శాంస్తుగృహేరంగవలంతథా।
లలాటేతిలకందృష్ట్వా, నిరాశాపితరోగతాః॥

తా॥ ఎడమచేతియందు దర్శను, ఇంటిలోని మ్రుగ్గులను, యుఖమునందు తిలకమును, చూచిన పితరులు నిరాశతో వెళ్లిపోవుదురు,

అకర్తుక శ్రాద్ధఫలం - నిర్ణయసింధౌ

10) శ్లో॥ ననంతిపితరశ్చేతి కృత్వామనసియోనరః।
శ్రాద్ధంనకురుతేతత్ర తస్యరక్తంపిబంతితే॥

తా॥ పితృదేవతలు లేరని, ఎవడు మనసుతో తలచి శ్రాద్ధము చేయడో అతని రక్తమును పితృదేవతలు త్రాగుదురు.

పరగృహశ్రాద్ధం - (పరకీయే) - నిర్ణయసింధౌ॥

- 11) శ్లో॥ పరకీయే ప్రదేశేషు పితృణాంవిర్వపేత్తుయః।
తద్భూమిస్వామి పితృభిఃశ్రాద్ధకర్మనిహన్యతే॥

తా॥ పరుల ప్రదేశములో శ్రాద్ధకర్మ చేసిన ఆ ప్రదేశముయొక్క యజమానుని పితృదేవతలచేత హరింపబడును.

అపరకీయదేశాః - ఆదిత్యపురాణే॥

- 12) శ్లో॥ అటవీః పర్వతాః పుణ్యనదీతీరాణియానిచ।
సర్వాణ్యస్వామికాన్యాహుః, నహితేషు పరిగ్రహాః॥

తా॥ అడవులు, పర్వతములు, పుణ్యనదీతీరములు, యేవివున్నవో అవి అన్నియు కూడ ఎవరి ఆధీనములోలేనివి, అని చెప్పబడినది. అందువలనఅచ్చట చేయబడు శ్రాద్ధకర్మలు ఇతర పితరులచే హరించబడవు.

శ్రాద్ధవర్జదేశాః - నిర్ణయసింధౌ - బ్రాహ్మే॥

- 13) శ్లో॥ కిరాతేషు, కళింగేషు, కొంకణేషు, ఖసేష్వపి।
సింధోరుత్తరకూలేషు నర్మదాయాశ్చదక్షిణే।
పూర్వేణకరతోయాయానదేయం శ్రాద్ధముచ్యతే॥

తా॥ కిరాత, కళింగ, కొంకణ, ఖస దేశములందును సింధూనదికి ఉత్తరమునను నర్మదానదికి దక్షిణమునను, కరతోయానదికి తూర్పునను, శ్రాద్ధకర్మము చేయ కూడదని చెప్పబడినది. (ఆ దేశపు వాసులకు నిషిద్ధము లేదు)

బహుపుత్రేచ్ఛా - నిర్ణయసింధౌ॥

- 14) శ్లో॥ ఏష్టైవ్యాబహవఃపుత్రత్రాయద్యేకోఽపిగయాంప్రజేత్।
యజేతాశ్వమేధేన నీలంవావృషముత్సృజేత్॥

తా॥ పితృదేవతలు, అనేకమంది పుత్రులు వుండవలయునని తలంతురు. అనేక మంది పుత్రులున్న వారిలో ఒక్కడైనను గయాశ్రాద్ధము చేయగలడు. లేక అశ్వమేధయాగముచేసి, తరిషజేయగలడు, లేక నల్లని టుర్రని విడచి వృషోత్సర్గ మైనను చేయగలడని భావింతుడు.

శ్రాద్ధకర్తృనియమాః-నిర్ణయసింధౌ॥

15) శ్లో॥ దానా, ధ్యయన, దేవార్చా, జప, హోమ, వ్రతాదికాః।
నకురాబ్రాహ్మదేవసేప్రాగ్విప్రాణాం విసర్జనాత్॥

తా॥ దానము పట్టుట ఇచ్చుట, వేదాధ్యయనము చేయుట, జపము చేయుట, వ్రతములు మొదలగునవి చేయుట, బ్రాహ్మణ విసర్జనకు ముందు చేయరాదు.

16) శ్లో॥ దంతధావనతాంబూలే తైలాభ్యంగమభోజనమ్।
రత్యౌషధపరాన్నంచ శ్రాద్ధకృత్సప్తవర్ణయేత్॥

తా॥ పండ్లు తోముట, తాంబూలము వేసుకొనుట, తలంటు పోసుకొనుట భోజనము చేయకుండుట (శ్రాద్ధానంతరం). స్త్రీ సంగమము చేయుట, ఇతరుల ఇండ్లలో భోజనము చేయుట (శ్రాద్ధము చేయువాడు) కర్త విడువవలయును.

ఔశనస్సృతే

17) శ్లో॥ దత్వాశ్రాద్ధంతతోభుక్త్వా సేవతేయస్తుమైధునం।
మహారౌరవ మాసాద్య, కీటయోనిప్రజేత్పునః॥

తా॥ శ్రాద్ధము చేసి భోజనము చేసిన తరువాత మరల భోజనము చేయుట స్త్రీ సంగమము చేయుట, వీటివలన మహారౌరవమును, నరకమును పొంది తరువాత పురుగుగ పుట్టును.

కర్తృ, భోక్తృ, నియమాః

18) శ్లో॥ పునర్నర్భోజన, మధ్యానం, భారమాయాస, మైధునం।
శ్రాదభుక్ బ్రాహ్మ కృచ్చైవ, సర్వమేత, ద్విసర్జయేత్॥

తా॥ రెండవమారు భోజనము చేయుట, దోవనడచుట భారము మోయుట, శరీరము నకు ఆయాసము కలుగుపనులు చేయుట, స్త్రీ సంగమము వీటిని శ్రాద్ధము చేయు వాడు, భోక్త కూడ విడువవలయును. (చేయకూడదు)

నిర్ణయసింధౌ

19) శ్లో॥ ద్యూతంచ, కలహంచైవ, సాయంసంధ్యా, దివానిశం।
శ్రాద్ధకర్తాచ భోక్తాచ పునర్భుక్తంచ వర్జయేత్॥

తా॥ జూదమాడుట, పోట్లాడుట, ఉదయ, సాయంకాలములందు సంధ్యావందనము చేయుట, రెండవమారు భోజనము చేయుట, వీటిని శ్రాద్ధము చేయువాడు, భోక్త కూడ విడువవలయును.

నిమంత్రణ క్రమము - ఔశనస్కృతౌ

20) శ్లో॥ శ్రాద్ధందత్వా పరంశ్రాద్ధం భుంజంతేయేద్విజాతయః।

మహాపాతకినస్తుల్యాస్తేయాస్తేనరకాన్బహూ॥

తా॥ ఎవరు, శ్రాద్ధము చేసిన తరువాత మరల శ్రాద్ధము చేయుట, భోజనము చేయుట, మొదలగు వాటిని చేయుదురో ఆ బ్రాహ్మణులు మహాపాపము చేసిన వారలతో సమానులై అనేకమైన నరకములు పొందుదురు.

నిమంత్రణక్రమః - వైద్యనాథీయే - శ్రాద్ధకాండే

21) శ్లో॥ ఉపవీతినోభూత్వా దేవతార్థం ద్విజోత్తమాః।

అపసవ్యేన పిత్రేఽధస్వయం శిష్యోఽధవానుతః।

తా॥ ఉపవీతము కలవాడై దేవతాస్థానమునకును, అపసవ్యముతో పితృస్థానము నకును బ్రాహ్మణులను నిమంత్రించవలయును,

వైద్యనాథీయే - శ్రాద్ధకాండే

22) శ్లో॥ పితృకార్యేషు సర్వేషు పూర్వేద్యుస్యాన్నిమంత్రణం।

తా॥ పితృకార్యములు అన్నిటియందును, ముందు దినము బ్రాహ్మణులను నిమంత్రించవలయును.

23) శ్లో॥ ప్రేతకార్యేషు సర్వత్ర సద్యయేవ నిమంత్రణం।

తా॥ ప్రేతకార్యములందు అనగ అపరకర్మలయందు, అప్పుడే (ఆ దినము ఉదయము) నిమంత్రించవలయును,

24) శ్లో॥ ద్వౌదై వేపితృకృత్యత్రీనై కై కముభయత్రవా।

భోజయేత్సునమృద్ధోఽపినప్రసజ్యేతవిస్తరే॥

తా॥ విశ్వేదేవ స్థానమునందు ఇద్దరిని, పితృస్థానమందు ముగ్గురుని లేక ఒక్కొక్కరిని నిమంత్రించవలయును. భాగ్యవంతుడై నప్పటికి ఎక్కువ చేయకూడదు

నిర్ణయసింధు

25) శ్లో॥ అమంత్రయిత్వా యోమోహదన్యం వామంత్రయేద్విజః।
సతస్మాదధికః పాపీవిష్టాకోటాభిజాయతే॥

తా॥ ఒక బ్రాహ్మణుని నిమంత్రణకు (చెప్పి) పిలిచి మరొకనికి క్షణమిచ్చినట్లైన అనగ ముందు పిలచిన బ్రాహ్మణుని ఉదాసీనము చేసిన కర్త ఎక్కువ పాపములు చేసినవాడై, మలమునందు పురుగుగ పుట్టును.

నిమంత్రణార్హబ్రాహ్మణః - ధర్మసింధు

26) శ్లో॥ గాయత్రీసారమాత్రోఽపివరం విప్రస్సుమన్త్రితః।
నామంత్రితశ్చతుర్వేదీనర్వాశీసర్వవిక్రయా॥

తా॥ ఎల్లప్పుడూ గాయత్రీ జపముచేయు బ్రాహ్మణుడు నిమంత్రణకు అర్హుడు. అన్ని పదార్థములు అనగ తినరాని పదార్థములు తినువాడు. అన్ని పదార్థములు అమ్మునట్టి, నాల్గు వేదములు ఎప్పటికి అధ్యయనము చేసినవాడైనను అనర్హుడు.

27) శ్లో॥ ప్రమాదాద్విస్మృతాఽజ్ఞాత్వాప్రసాద్యై నంప్రయత్నతః।
తర్పయిత్వా యథాన్యాయ్యం సర్వంతత్ఫలమశ్నుతే॥

తా॥ ప్రమాదము వలన అతనిని మరచిన మరల అతనినిపిలిచి ధర్మసమ్మతముగ భోజనాదులచే సత్కరించి తృప్తి పరచిన శ్రాద్ధఫలమును పొందును.

వర్జిత బ్రాహ్మణాః - వైద్యనాథీయే శ్రాద్ధకాండే

28) శ్లో॥ అస్మాన్వృణీష్వ శృద్ధార్థం యోవదేత్సద్విజాధమః।
తంవృజ్జే (క్రీ) శృద్ధకర్తాచేత్తావుభౌనరకాలయా॥

తా॥ మమ్ములను శృద్ధములో (పిలుపుమని) వరించుమని ఎవరు చెప్పదురో, అటువంటి వారిని శృద్ధము చేయువాడు వరించిన యెడల వరించువాడు చెప్పిన వారు కూడ నరకమును పొందుదురు.

29) శ్లో॥ ఏతావద్దక్షిణాందేహి శ్రాద్ధార్థమితి యోవదేత్।
తంవృజ్జే శృద్ధకర్తాచేత్తావుభౌనరకాలయా॥

తా॥ ఇంత దక్షిణ శృద్ధమునకు ఇవ్వవలయునని ఎవ్వడు చెప్పనో వానిని శృద్ధము చేయువాడు వరించిన ఆ ఇద్దరు కూడ నరకమును పొందుదురు.

30) శ్లో॥ అమన్త్రితస్తుయో విప్రోభోక్తుమన్యత్రగచ్ఛతి।
నరకాణాం శతంగత్వా చండాలేష్వభిజాయతే॥

తా॥ ఏ బ్రాహ్మణుడు శ్రాద్ధములో భోక్తృగ వప్పుకొని వేరొకచోట భోజనము చేయునో ఆ బ్రాహ్మణుడు అనేకమైన నరక బాధలు అనుభవించి తుదకు చండాలునిగ పుట్టును.

స్నానం

31) శ్లో॥ మృతేజస్మిని సంక్రాంతాశ్రాద్ధేపర్వణిజన్మని।
అస్పృశ్యస్పర్శనే చైవనస్నాయాదుష్టవారిణా॥

తా॥ జాతాశౌచ (పురుడు) మృతాశౌచములందును సంక్రాంతి (అబ్ధికము) మాతా పితృల తిథులయందును సంక్రమణము మొదలగు పర్వదినములందును కుమారుడు పుట్టినప్పుడును, అంటరాని వస్తువులు ముట్టినపుడును వేడినీటిస్నానము చేయకూడదు.

32) శ్లో॥ జానన్ననాపది తథాయస్నాయాదుష్టవారిణా।
సగోహత్యా కృతం పాపం ప్రాప్నోత్యేవనసంశయః॥

తా॥ అనారోగ్యాది అపత్సమయము కాదని తెలుసుకొని కూడ ఎవడువేడినీటి స్నానము చేయునో అతడు గోవును చంపిన (గోహత్య) పాపమును పొందును.

వస్త్రధారణ - ధర్మసింధౌ నిర్ణయసింధు, వైద్యనాథీయేచ

33) శ్లో॥ శ్రాద్ధకృచ్చు క్లవాసస్యాన్మోనీచ విజితేంద్రియః॥
ఉపవాసం పరాన్నంచ ఔషధంచ విసర్జయేత్॥

తా॥ శ్రాద్ధము చేయువాడు తెల్లని బట్టలు కట్టుకొనవలయును. ఎవరితోనూ మాటలాడరాదు, జితేంద్రియుడుగ వుండవలయును. శ్రాద్ధము చేసిన తరువాత ఉపవాసము వుండరాదు. పరాన్నము తినరాదు. ఔషధము సేవించరాదు.

34) శ్లో॥ నగ్నస్యాన్మలవద్వాసానగ్నఃకౌపీనకేవలః।
ద్వికచ్ఛోఽనుత్తరీయశ్చ అకచ్ఛోవస్త్రఏవచ।
నగ్నఃకాషాయవాసస్యాన్నగ్నశ్చార్ద్రపటస్మృతః।
నగ్నోద్విగుణవస్త్రంస్యాన్నగ్నో రక్తపటస్మృతః।
నగ్నస్తుస్నిగ్ధ వస్త్రస్యాన్నగ్నస్యాపట పటిస్తథా।

తా॥ మాసినబట్ట కట్టుకొనుట, కేవలము కౌపీనముతోయుండుట. రెండు (కబ్బ) గోచులు పెట్టుట పైవస్త్రము (ఉత్తరీయము) లేకుండుట. గోచీయే లేకుండుట, సన్యాసులు కట్టునట్టి బట్ట కట్టుట. తడిబట్ట కట్టుట. రెండు బట్టలు కట్టుకొనుట, ఎఱ్ఱని బట్ట కట్టుట, నూనెతో తడిపిన బట్ట కట్టుకొనుట.

ఇవన్నియుకూడ నగ్నములే (బట్ట వున్నను లేనట్లే)

పాకకర్తాగః - నిర్ణయసింధౌ

35) శ్లో॥ సమానప్రవరైర్మితైః సస్పిందై శ్చగుణాన్వితైః।

కృతోపకారికశ్చైవ పాకకార్యం ప్రశస్యతే॥

తా॥ సమాన ప్రవరకలవారును సపిండులును (ఎడుతరముల లోపువారు) మంచి గుణములు కలవారును, ఉపకారము చేయువారును వంటకు తగినవారు.

36) శ్లో॥ పితౄర్మృతాహే సంప్రాప్తే పాకమధ్యేరజస్వలా।

సర్వపాకం పరిత్యజ్యపునఃపాకం సమాచరేత్॥

తా॥ తండ్రి యొక్క మృతదినము (అబ్దికము) ప్రాప్తింపగ, వంటచేయు స్త్రీ, బహిష్టు ఆయనేని అదివరకు వండిన వంటనంతను పారవైచి, మరల వంట చేయవలయును.

స్త్రీ నియమాః - నిర్ణయసింధౌ

37) శ్లో॥ ముక్తకచ్ఛాతుయానారీముక్తకేశీతధైవచ।

హసతేవదతేవై వనిరాశాః పితరోగతాః॥

తా॥ ఏ స్త్రీ చీరకట్టుకొని, గోచీ పెట్టుకొనక, వెంట్రుకలు ముడివేసుకొనక, మాట లాడుచు, నవ్వుచు, వంట చేయుచుండునటువంటి స్త్రీని చూచి, పితృదేవతలు నిరాశతో వెళ్ళిపోవుదురు

భాండాని - నిర్ణయసింధౌ

38) శ్లో॥ వివాహేప్రేత కార్యేచ మాతాపిత్రః క్షయేహని।

నవభాండాని కుర్వీత, యజ్ఞకాలేవిశేషతః॥

తా॥ వివాహమునందును, అపరకర్మములయందును, తల్లిదండ్రుల అబ్దికము నందును, యజ్ఞములందును వంటకు క్రొత్త పాత్రలు వుపయోగించవలయును. [కుండలతో చేయువారు]

అచమనవిధి: - స్థానాని - యల్లాజీయే

39) శ్లో॥ అదావస్తేచమధ్యేచవిష్టరేచ విశేషతః॥

వికరేపిండదానేచ షత్స్వీచమనన్మృతమ్॥

తా॥ ప్రారంభమునందును, తుధియందును, విష్టరమిచ్చిన తరువాతను, వికర పిండము పెట్టిన తరువాతను పిండప్రదానమైన తరువాత (అఘ్రాణం)ను ఈ ఆరు స్థలములందును అచమనము చేయవలయును.

భస్మధారణం - ధర్మసింధౌ

40) శ్లో॥ నిత్యంత్రిపుండ్రం విప్రాణామగ్ని హోత్రనమోవిధిః॥

శ్రాద్ధకాలేతుసంప్రాప్తే కర్తా భోక్తాచతత్యజేత్॥

తా॥ బ్రాహ్మణులకు త్రిపుండ్రము (మూడురేఖలు) ఎప్పటికిని అగ్ని హోత్రముతో సమమైనదిగ విధింపబడినది. శ్రాద్ధకాలము సంప్రాప్తించినపుడు కర్త, భోక్త కూడ దానిని విడిచి పెట్టవలయును. అనగ పెట్టుకొనరాదు.

ధర్మసింధౌ

41) శ్లో॥ ఊర్ధ్వపుండ్రం త్రిపుండ్రంవాత్వావేతేధారయేద్విజః॥

తయోరేకం పరిత్యజ్యరౌరవంసరకంప్రజేత్॥

తా॥ ఊర్ధ్వపుండ్రం (నిలువురేఖ) త్రిపుండ్రము అడ్డరేఖలు బ్రాహ్మణులు ధరించ వలయును. రెండు కూడ పెట్టుకొనవలయును. ఈ రెంటిలో ఒకటి విడచినను రౌరవమును సరకమును పొందుదురు.

వైద్యనాథీయే

42) శ్లో॥ ఘంటానాదంచ లోహంచ, విభూతిచ విశేషతః॥

రుద్రాక్షమాలాం ముద్రాంచ నిరాశాః పితరోగతాః॥

తా॥ ఘంట శబ్దము, ఇనుము, వుక్కు, విభూతి, రుద్రాక్షహారము, అనుష్ఠానముద్రలు వీటిని చూచిన పితృదేవతలు నిరాశతో వెళ్లిపోవుదురు.

కుశప్రశంస వైద్యనాథీయే, అప్పికకాండే

43) శ్లో॥ కుశమూలేస్థితో బ్రహ్మ, కుశమధ్యేతుకేశవః॥

కుశాగ్రేశంకరం విద్యాత్సర్వఏవాస్సమంతతః॥

తా॥ దర్శ మొదళ్లయందు బ్రహ్మ మధ్యయందు విష్ణువు కొనలయందు శివుడువుండు స్థానములు, మూలాగ్ర మధ్యలయందు సర్వదేవతలు వుందురు.

కూర్చబంధనదర్శాః - ఋగ్వేదాపరప్రయోగే

44) శ్లో॥ ప్రథమాద్వైపంచదర్శైః ప్రత్యక్షేనప్తభిస్తథా
తేర్థేమహాలయేవై వనవదర్శైస్తు కూర్చకః॥

తా॥ ప్రథమాద్విక మనగ మృతసంవత్సరాస్తము వచ్చు అద్వికము ఐదు దర్శల తోను, ప్రతి సంవత్సర శ్రాద్ధమునందు ఏడు దర్శలతోను, తీర్థమహాలయ శ్రాద్ధములందు తొమ్మిది దర్శలతోను కూర్చకట్టవలయును.

పవిత్రమహిమా - వైద్యనాథీయే అప్పికకాండే

45) శ్లో॥ అగ్రంతు బ్రహ్మదైవత్యం గ్రంధింవైష్ణవముచ్యతే
రజ్జురీశానదైవత్యా నామికాయాంతుధారయేత్॥

తా॥ కొనలు బ్రహ్మస్వరూపములు, ముడివిష్ణు స్వరూపము తాడు (ముడివేయుటకు పెట్టుపురి) శివస్వరూపము అందువలన పవిత్రమును వుంగరపు వేలికి పెట్టు కొనవలయును)

46) శ్లో॥ జపహోమసురాహ్యేతే అనురావ్యక్తమూర్తయః॥
పవిత్రయుత హస్తస్య విద్రవంతి దిశోదశాః॥

తా॥ పవిత్రమును ధరించి జప, హోమ దేవతార్చనలు చేసిన ఆ స్థలమునకు రాక్షసులు రాలేక పది ధిక్కులకు ఏడ్చుచు వెళ్లిపోవుదురు.

47) శ్లో॥ వజ్రోయథాసురేంద్రస్యశూలహస్తేహరస్యచ॥
చక్రాయుధంయథావిష్ణోరేవంవిప్రకరేకుశాః॥

తా॥ ఇంద్రుని చేతిలో వజ్రాయుధము, శివుని చేతిలో శూలము, విష్ణువు చేతిలో చక్రాయుధము యే విధముగ వుండునో బ్రాహ్మణుని చేతిలోని దర్శ అదే విధముగ యుండును. అనగ దర్శలు వజ్రాయుధము, త్రిశూలము చక్రములతో సమానము

48) శ్లో॥ పంచభిఃపౌష్టికేవైవ చతుర్భిర్యజ్ఞ కర్మణి
పితృయజ్ఞేత్రిభిర్దర్శైఃద్వాదర్శానిత్యకర్మణి॥

తా॥ (పుష్టి) పౌష్టికకార్యమునందు, అయిదు దర్శలతోను, యజ్ఞమునందు నాల్గు దర్శలతోను, పితృకార్యమునందు మూడు దర్శలతోను పవిత్రమును కట్టవలయును, నిత్యకర్మలలో రెండు దర్శలుండవలయును.

సంకల్పః - వైద్యనాథీయే

49) శ్లో॥ నస్నానంచనదాగంభతథైవనజపస్తపః॥
నచశ్రాద్ధఫలంతస్య సంకల్పరహితంయది॥

తా॥ సంకల్పము చేయనిదే స్నానము చేయరాదు, అదే విధముగ జప, తపములును చేయరాదు. అట్లు చేసిన శ్రాద్ధఫలములు పొందజాలదు.

విభక్తిప్రాధాన్యం నిర్ణయసింధౌ

50) శ్లో॥ విభక్తిభిస్తుయత్కించద్దీయతేపితృదైవతే।
తత్సర్వం సఫలంజ్ఞేయం విపరీతం నిరర్థకమ్।

తా॥ పితృకార్యములందు విభక్తులతో యే కొంచెము ఇవ్వబడినను మంచిఫలము నిచ్చును. వ్యతిరేకమైన నిష్ఫలమగును. కాన విభక్తి ముఖ్యము.

51) శ్లో॥ షష్ఠీవిభక్త్యా సంకల్పః క్షణశ్చక్షయ కర్మచ।
షష్ఠ్యావాచతుర్థ్యావాసనదానంతు ద్విజాతయే।
ద్వితీయావాహనం స్యాద్విభక్తిస్తు చతుర్థికా।
అన్నదానే పిండపూజా తథాస్వస్తితివాచనే।
పిండదానేతు సంబుద్ధిర్యేచత్వాదితఃపురా।
తతఃపరంచతుర్థీచేత్యుభయం సర్వసమ్మతం।
శేషాణిసర్వకర్మాణి సంబుద్ధ్యంతే యథాతథం।

తా॥ సంకల్పమునందు షష్ఠీవిభక్తి, అన్నదానము, పిండపూజ, స్వస్తి వాక్కులందు చతుర్థీవిభక్తి మిగిలిన స్థలములందు సంబుద్ధీవిభక్తి చెప్పవలయును. ఇదంతే అనికాని ఇదంవోవః అనికాని చెప్పవచ్చును.

విభక్తిప్రాధాన్యం నిర్ణయసింధౌ

52) శ్లో॥ నమూర్జితోఽనులిప్తేతుద్వారి కుర్వీత మండలం।
ఉదక్ష్ణవముదీచ్యంస్యాద్దక్షిణే, దక్షిణాప్లవమ్॥

తా॥ బాగుగ శుద్ధిచేయబడిన తలవాకిలివద్ద (గడపకు బైట) ఉత్తర దక్షిణ పల్లములుగ వుండునట్లు రెండు మండలములు చేయవలయును.

కాలికాయానంగ్రహేతు - నిర్ణయసింధౌ

53) శ్లో॥ ప్రాదేశమాత్రం దేవానాం చతురస్రంతు మండలం।
త్యక్త్యాషడంగుళం తస్మాద్దక్షిణే వర్తులంతథా॥

తా॥ జుత్తైడు [జానడు] ప్రమాణముగ దేవతలకు చతురశ్రమముగను దానికి ఆరు అంగుళముల దూరమునందు వర్తులమండలము (గుండ్రముగ) పితరులకును మండలములు చేయవలయును.

వైద్యనాథీయే - శ్రాద్ధకాండే

54] శ్లో॥ సపిండికరణాదూర్వం కుండేషుక్షాళితంయది।
కులక్షయకరంతత్స్యాన్నరకే పాతయేధృవం।
తదూర్వంక్షాళనే కుండేస్త్రీ పుత్రగృహనాశనం॥

తా॥ సపిండికరణము ఐన తరువాత కుండమునందు బ్రాహ్మణులకు కాళ్లు కడుగరాదు. కడిగినట్లైన నరకములో పడుట నిశ్చయము. భార్యా పుత్రులు ఇల్లు పాడగును.

55) శ్లో॥ నాంతఃప్రక్షాళయేత్పాదౌదైవేపిత్ర్యేచకర్మణి।
నోత్తరేదక్షిణేనైవ పశ్చిమేన గృహంతరే॥

తా॥ దేవ పితృకార్యములందు. వసారములందు బ్రాహ్మణులకు కాళ్లు కడుగరాదు దక్షిణ, పశ్చిమ, ఉత్తరములందును ఇంటిలోను కడుగరాదు.

మండలపూజా - నిర్ణయసింధౌ - వైద్యనాథీయేచ

56) శ్లో॥ ఉత్తరేక్షత సంయుక్తాన్పుర్వాగ్రాన్విన్యసేత్కుశాః।
దక్షిణేదక్షిణాగ్రాన్స్తునతిలాన్విన్యసేత్కుశాః॥

తా॥ ఉత్తరమునందు (చతురశ్రమండలముపైన) అక్షతలు దర్శనము కూర్చు కొనలుండునట్లు పెట్టవలయును దక్షిణమునందు (వర్తులమండలముపైన)నువ్వులు దక్షిణాగ్రములుగ వుంచవలయును.

స్వాగత, పాదప్రక్షాళన-యల్లయాజీయే- నిర్ణయసింధౌచ

57] శ్లో॥ పాదప్రక్షాళనం ప్రోక్తం ఉపవేశ్యాననే ద్విజాన్।
తిష్ఠంశ్చేత్తాళనం కుర్యాన్నిరాశాః పితరోగతాః॥

తా॥ బ్రాహ్మణులకు పాదప్రక్షాళనము. ఆసనముపై కూర్చుండపెట్టి కడుగ వలయును. నిలువబడి పాదములు కడిగిన పితరులు నిరాశతో వెళ్లిపోవుదురు.

యల్లాజీయే

58] శ్లో॥ మండలాత్పశ్చిమేభాగేబ్రాహ్మణేస్వాగతేకృతే।
తత్రైవవిసృజేత్పాద్యంక్షాళయేన్మండలోపరి॥

తా॥ మండలమునకు పశ్చిమభాగమున స్వాగతమును, పాద్యమును ఇచ్చి
మండలముపైన కాళ్లు కడుగవలయును.

59) శ్లో॥ పాదప్రక్షాళనే శ్రాద్ధేవరంగుల్పద్యయోరపి,
పితృణాంనరకం ఘోరం రోమసంసక్తచారిణా॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందు బ్రాహ్మణులకు కాళ్లమడిమల నుండి క్రిందిభాగమునే కడుగ
వలయును. మిడిమలకు పైన కడిగినచో వెంట్రుకలలో నుండి వచ్చు నీటిచేత
పితృదేవతలు నరకమును పొందుదురు.

60) శ్లో॥ పాదమూలే పితృస్థానం పాదమధ్యే పితామహః,
ప్రపితామహస్తు పాదాగ్రే పాదప్రక్షాళనం క్రమాత్॥

తా॥ పాదమూలము పితృస్థానము. పాదమధ్యభాగము పితామహస్థానము. పాదా
గ్రము(వేళ్లకొనలు) ప్రపితామహస్థానము. ఆ విధముగనే మిడిమలు నుండి క్రిందకు
కడుగవలయును.

61) శ్లో॥ ప్రాతఃకాలేచ మధ్యాహ్నే సాయాహ్నే నిశిసంధ్యయోః,
పశ్చిమాభిముఖే శ్రాద్ధేవిప్రపాదాభిషేచనమ్॥

తా॥ ఉదయమునందు కాని, మధ్యాహ్నమునందు కాని, సాయంకాలమునందు
కాని, శ్రాద్ధకాలమునందు కర్తవ్యమభిముఖుడై బ్రాహ్మణుల కాళ్లు కడుగవలయును

వై ద్యనాథీయే - శ్రాద్ధకాండే

62) శ్లో॥ గ్రంధిర్యస్య పవిత్రస్య విప్రపాదావనేజనే,
యథావజ్రహత్వృత్తో దేవతాః పితరస్తథా॥

తా॥ ముడివేయబడిన పవిత్రము యొక్క చేతితో యెవడు బ్రాహ్మణుల పాదములు
కడుగునో ఆ పవిత్రము వజ్రాయుధమై వృత్రాసురుని వధించినట్లుగ పితృదేవతలను
వధించును. కావున పవిత్రము ధరించియుండి బ్రాహ్మణుల పాదములు కడుగరాదు
యల్లాజీయే

63) శ్లో॥ స్వాగతేస్వస్తివాచనే దక్షిణాయా ప్రదక్షిణే,
గోత్రవాదనమగ్నోచషడై తాన్యపవీతినా॥

తా॥ స్వాగతము స్వస్తిపలుకుట, దక్షిణ ఇచ్చుట, ప్రదక్షిణమందును గోత్రము
చెప్పి నమస్కరించుట, అగ్నోకరణములో ఆహుతులు వేయుటయందును ఈ ఆరు
స్థానములందును సవ్యముతో నుండవలయును.

ఆచమనం యల్లాజీయే

64) శ్లో॥ కర్తృరాచమనాత్పూర్వం భోక్తృరాచమనంయది।

శ్వానమూత్రనమంతోయంతస్మాత్తత్పరివర్జయేత్।

తా॥ కర్తృ ఆచమనము చేసిన తరువాత భోక్తృలు ఆచమనము చేయవలయును. ముందు చేసినట్లైన ఆ నీరు కుక్క మూత్రము (వుచ్చ)తో సమానము అగును. కాన దానిని విడువవలయును. అనగ ముందుగ చేయురాదు.

కర్తా మండలాత్పూర్వదేశే, పాదప్రక్షాళ్య ఈశాన్యదేశే అచామేత్।

తా॥ కర్తృ మండలమునకు తూర్పున కాళ్లు కడుగుకొని ఈశాన్యమున ఆచమనము చేయవలయును.

65] శ్లో॥ మండలస్యోత్తరేభాగే కుర్యాదాచమనంద్విజాః।

తత్త్రోయమమృతం విద్యాద్యుధిరం, యామ్యపశ్చిమే॥

తా॥ మండలమునకు ఉత్తరభాగమున బ్యాహ్మణులు ఆచమనము చేయవలయును ఆ నీరు అమృతముతో సమానము. దక్షిణ, పశ్చిమములందు ఆచమనము చేసిన ఆ నీరు రక్తముతో సమానమగును.

నిర్ణయసింధౌ

66) శ్లో॥ యత్రాచమనవారీణి పాదప్రక్షాళనోదకైః।

సంగచ్ఛతేబుధాశ్రాద్ధం అనురంతత్రప్రచక్ష్యతే॥

తా॥ యే శ్రాద్ధమునందు ఆచమనము నీరు, పాదప్రక్షాళన నీటిలో కలిసిపోవునో ఆ శ్రాద్ధము రాక్షస శ్రాద్ధమని పండితులు చెప్పుదురు.

బ్రాహ్మణోపవేశనం

67) శ్లో॥ దేవార్థం ప్రాజ్ఞుభా ఉపవేశ్యపితృర్థ బ్రాహ్మణా ఉదజ్ఞుభాః।

తా॥ దేవార్థ బ్రాహ్మణులను తూర్పుముఖముగను పితృస్థాన బ్రాహ్మణులను ఉత్తర ముఖముగను కూర్చుండ పెట్టవలయును.

తిలవికీరణం—ధర్మనిర్ణయ చంద్రికాయాం।

68) శ్లో॥ తిలాఃపిశాచాన్రక్షంతు, దర్భారక్షంతురాక్షసాః।

శ్రోత్రియాఃపంక్తి రక్షంతు అతిథిస్సర్వరక్షకః॥

తా॥ నువ్వులు పిశాచముల నుండి బాధలులేక రక్షించును. దర్భ రాక్షసులనుండి రక్షించును. సదాచారముకల వేదాధ్యాయి భోజనపంక్తిని రక్షించును. అతిథి వీటన్నిటి నుండి రక్షించును.

69) శ్లో॥ నైఋతిందిశిమారభ్య సర్వదిక్షు క్షిపేత్తిలా॥
తిలప్రకీరణం కుర్యుర్బహ్వాచాస్సకృదేవహి॥
త్రివారమితరేకుర్యురితి యజ్ఞవిదోవిదుః॥

తా॥ నైరుతి దిశనుండి ప్రారంభించి అన్ని దిశలకు నువ్వులు చల్లవలయును. ఋగ్వేదులు (బహ్వాచులు) ఒకమారును ఇతరులు మూడుమార్లు చల్లవలయును.

విశ్వేదేవులు - కపర్దికారికవశ్యాం

70) శ్లో॥ దక్షస్యదుహితాసాధ్వీ విశ్వానామ ప్రకీర్తితా॥
తస్యాఃపుత్రామహావీర్యావిశ్వేదేవాశ్రయోదశ॥
ఇష్టిశ్రాద్ధేదక్షక్రతూ సంకీర్త్యవై శ్వదైవికా॥
నాందీశ్రాద్ధేనత్యవసూతీర్థే ధురివిలోచనా॥
పురూరవార్ధ్యవౌవై వపార్యణే నముపస్థితే॥
హేమశ్రాద్ధే ధనురుచీనపిండేకాలకాముకౌ॥
ఏకోద్దిష్టే రుద్రసంజ్ఞోవిశ్వేదేవాశ్రయోదశ॥

తా॥ దక్షప్రజాపతి యొక్క కుమార్తె విశ్వ అనుపేరుగల ఆమెకు పదముగ్గురు కుమారులు వారే విశ్వేదేవులు. ఈ విశ్వేదేవులు ఇద్దరిద్దరుగల అయా శ్రాద్ధములందు నియమించబడుదురు. దర్భపార్థమాసేష్టులందు దక్షక్రతులను పేరుగల వారును, తీర్థశ్రాద్ధమునందు ధురివిలోచనులను పేరుగలవారును, నాందీశ్రాద్ధమందు నత్యవసులను పేరుగల వారును, ప్రతిసాంవత్సరీక శ్రాద్ధమందు పురూరవార్ధ్యవులను పేరుగలవారును హిరణ్య శ్రాద్ధమునందు ధనురుచులను పేరుగల వారును నపిండి కరణమునందు కాల, కామకులను పేరుగలవారును ఏకోద్దిష్ట శ్రాద్ధమునందు రుద్ర పేరు గలవారును నియమించబడుదురు.

విష్ణురం - యల్లాజీయే

71) శ్లో॥ కుశైశ్చవిష్ణరాందత్వా తాన్విప్యానుపవేశ్యచ॥
భూశుద్ధించతతఃకుర్యాదర్చయేద్దేవ పూర్వకం॥
ద్వౌద్వై వ్యేప్యాజ్ముఖౌ పిత్యేత్రినుదజ్ముఖా॥

తా॥ దర్శలచేత విష్ణురమిచ్చి, బ్రాహ్మణులను కూర్చొన పెట్టవలయును. దేవ
స్థానము (విశ్వేదేవ) నందు ఇద్దరిని తూర్పుముఖముగాను పితృస్థానమునందు
ముగ్గురిని ఉత్తర ముఖులుగను కూర్చొన పెట్టవలయును. తరువాత భూశుద్ధి
చేయవలయును

అర్చన - అసనం - వైద్యనాథీయే - శ్రాద్ధకాండే

72) శ్లో॥ ఉదజ్ముఖస్తు దేవానాం పితృణాం దక్షిణాముఖః।

ప్రదద్యాత్పూర్వణే పూర్వం దేవపూర్వం విధానతః॥

తా॥ ఉత్తర ముఖముగ విశ్వేదేవులను, దక్షిణముగ పితృదేవతలను కర్త
పూజించవలయును. శ్రాద్ధమునందు విధిగ అర్చింపవలయును.

ధర్మసింధౌ - నిర్ణయసింధౌ - యల్లాజీయేచ

73) శ్లో॥ నిక్షిప్య దక్షిణంజానుందేవాన్పరిచరేద్బుధః।

భూమౌతథాపరంజానుంపితౄన్పరిచరేత్సదా॥

తా॥ కుడిమోకాలు భూమిపైన వుంచి దేవతలను పూజించవలయును. ఎడమ
మోకాలు భూమిపైన వుంచి పితృపూజ చేయవలయును.

అసనం - నిర్ణయసింధౌ

74) శ్లో॥ అసనేష్వాసనం దద్యాన్నతు పాణౌకదాచన।

ధర్మోఽసీత్యధమంత్రణగృహ్ణీయస్తేతుతాన్కుశౌ॥

తా॥ అసనము కొరకు బ్రాహ్మణుల క్రిందకు దర్శలను వేయవలయును. చేతికివ్వ
రాదు. ధర్మోఽసి అను మంత్రముచే దర్శలను బ్రాహ్మణుల చేతికివ్వవలయును.

ధర్మప్రవృత్తౌ

75) శ్లో॥ మానంస్యాదర్శ్యపాత్రాణాందైవే పిత్ర్యేచకర్మణి
దేవానానుర్న్మ్యపాత్రం స్యాచ్ఛతురజ్గుల విస్త్రుతమ్।
ఉన్నతంచాధవై వృత్తం పైతృకేజ్గుః పంచకమ్।
అధఃప్రసాద్య ప్రాగగ్రాహ్యుదక్పంస్థాకుశౌచవై।
ద్వేద్వేతున్యగ్నిలేస్యాతామర్న్మ్యపాత్రేతథోపరి।
గాయత్ర్యాప్రోక్ష్యచ్ఛ్రావేకుర్యాత్పాత్రేఽథదైవికే।
ఉపరిస్థానధఃకుర్యాదధస్థాచతథోపరి॥

తా॥ అర్హ్యపాత్రలు దేవతలకు నాల్గు అంగుళముల వెడల్పు, నాల్గు అంగుళముల ఎత్తు వుండవలయును. చతురశ్రమముగనైన, గుండ్రముగనైనను వుండవచ్చును పితృపాత్రలు ఐదు అంగుళముల ఎత్తు, నాలుగు అంగుళముల వెడల్పు వుండవలయును. దేవతలకు ప్రాగ్రగములుగ రెండు రెండు దర్భలు వుంచి దర్భలపైన అర్హ్య పాత్రలను బోర్లించవలయును. పాత్రలపైన రెండు రెండు దర్భలు వుంచవలయును. కూర్చుతో గాయత్రీ మంత్రముచే నీటిని పాత్రలపైన ప్రోక్షించి పై దర్భలు క్రిందకి, క్రింది దర్భలు పైకి వుండునట్లు అర్హ్యపాత్రలు త్రిప్పి వెల్లకిల వుంచవలయును.

అర్హ్యపాత్రాణి - నిర్ణయసింధౌ

76) శ్లో॥ సౌవర్ణం రాజితంతామ్రం ఖడ్గం, మణిమయంతథా।
యజ్ఞీయాచనమంచాపి అర్హ్యార్థం పూరయేద్బుధః॥

తా॥ అర్హ్యపాత్రలు బంగారు, వెండి, రాగి, మణులు పొదగబడిన, వుక్కు యజ్ఞములందు వుపయోగించు కట్టెలతో చేయబడినవి. వీటిలో దేనినైన ఉపయోగించవచ్చును.

77) శ్లో॥ అష్టాంగుళంభవేత్పాత్రం పితౄణారాజతం శుభం।
దశాంగుళంతు దేవానాం సౌవర్ణం శక్తితఃకృతం॥

తా॥ శక్తిగలవాడు ఎనిమిది అంగుళములుగల వెండి పాత్రలను, పితృదేవతలకునుపది అంగుళములుగల బంగారు పాత్రలను దేవతలకు వుపయోగించవలయును

నిర్ణయసింధౌ

78) శ్లో॥ ఆవాహనార్హ్య సంకల్పేపిండదానాన్నదానయోః।

పిండాభ్యంజనకాలేతు తథైవాంజన కర్మణి।

అక్షయ్యాసనయోఃపాద్యే, గోత్రం, నామప్రకాశయేత్॥

తా॥ ఆవాహనము చేయునపుడు, అర్హ్యమిచ్చునపుడును, పిండప్రదానము చేయునపుడును, అన్నదాన సమయమునందును, అంజన అభ్యంజనము చేయునపుడును, అక్షయ్యము పలుకునపుడును, ఆసనమిచ్చునపుడును, పాద్యమిచ్చునపుడు, గోత్రము, పేర్లు, చెప్పవలయును.

79) శ్లో॥ సంబంధం ప్రథమంబ్రూయా ద్గోత్రనామకథై వచః
పశ్చాద్దూపం విజానీయాత్క్రమ ఏషస్సనాతనః॥

తా॥ ముందుగ సంబంధమును, తరువాత గోత్రమును ఆ తరువాత పేరు, రూపమును చెప్పవలయును.

80) శ్లో॥ పాదప్రభృతిమూర్ధాంతం దైవికేపూజనంభవేత్,
శిరఃప్రభృతి పాదాంతం నమోకఇతిపైతృకే॥

తా॥ పాదములు మొదలు తల వరకు దేవపూజను, శిరము మొదలు పాదముల వరకు పితృదేవతలను పూజించవలయును.

81) శ్లో॥ అర్ఘ్యంచ పిండదానంచ స్వస్త్వక్షయ్యేతథైవచ॥
గంధపుష్పాదికం సర్వంహస్తేనైవతు దాపయేత్॥

తా॥ అర్ఘ్యము, పిండప్రదానము, స్వస్తి, అక్షయోదక మిచ్చుట, గంధము పువ్వులు మొదలగు అన్ని కూడ చేతితో ఇవ్వరాదు. అనగ అక్షయోదకము, అర్ఘ్యమిచ్చుట, గంధము ఇచ్చునపుడును దర్బలతో ఇవ్వవలయును.

వస్త్రం

82) శ్లో॥ వాసోఽపి సర్వదైవత్యం సర్వదే వైరభీష్టుతం॥
వస్త్రాభావే క్రియనస్యాద్యజ్ఞ దానాదికాఃక్వచిత్॥

తా॥ వస్త్రము సర్వదేవతల నివాసము, సర్వదేవతలకు ఇష్టమైనది. వస్త్రములేని యజ్ఞము యే కొంతఫలము కూడ ఇవ్వదు, నిష్ప్రయోజనము

83) శ్లో॥ తస్మాద్వస్త్రాణి దేయానిశ్రాద్ధకాలేవిశేషతః॥
అభాదనంతుయోదధ్యాదహతంశ్రాద్ధ కర్మణః॥

తా॥ అందువలన శ్రాద్ధమునందు వస్త్రములు కప్పకొనుటకు బద్ధే (అంచులు) యుండునవి ఇచ్చుట విశేషఫలము.

విష్ణుధర్మోత్తరే

84) శ్లో॥ గృహం, శయ్యాఽసనోపేతం, యానవాహన సంయుతం॥
ధన, ధాన్యయుతంస్పీతం, దాసీ, దాస, సమాకులం॥
సర్వకామయుతం రమ్యం ప్రదాయ శ్రాద్ధకర్మణి॥

స్వర్గలోకాత్పరిభ్రష్టో, రాజాభవతిపార్థివః॥
తస్మాద్బ్రాహ్మణే, కార్యాణి తీర్థేష్వావతనేషుచ॥
దానానివై వదేయానిపితౄనుద్దిశ్యశక్తితః॥

తా॥ గృహము, పరువు, వాహనసహితమైన బండి, ధనము, ధాన్యము సేవకు
రాలు, సేవకుడు ప్రీతిగ కోరిన మంచి వస్తువులు శ్రాద్ధమునందు ఇవ్వవలయును.
ఇటువంటి దాత స్వర్గము నుండి తోయబడినవాడు క్షత్రియుడైన రాజగును. పితౄ
దేవతల గురించి ఇవ్వబడిన యే కొంచెము దానమైనను, అధికమైన ఫలమునిచ్చును
అందువలన తీర్థమునందు కాని, ఇంటియందు కాని పితరులనుద్దేశించి శక్తి కొలది
దానము చేయవలయును.

మండలాని - నిర్ణయసింధౌ

85) శ్లో॥ మండలానిచకార్యాణినై వారైశ్చుర్ల కైశ్చుభైః॥
గౌరమృత్తికయావాపి భస్మనాగోమయేనవా॥

తా॥ ఈపుడు ధాన్యము పిండితోకాని, ఎట్టమట్టితోకాని, బూడిదతోకాని (విభూతి)
అవుపేడతోకాని మండలములు చేయవలయును.

86) శ్లో॥ దైవేచతురశ్రం, పితౄచ (వర్తులం) వృత్తంమండలంకృత్వా॥
సయవాః సతిలాః దర్భాదిత్యుక్తం॥

తా॥ దేవమండలము చతురశ్రమముగను (చౌకము) పితౄదేవతలకు వర్తులము
(గుండ్రము) గను మండలములు చేయవలయును. చతురశ్రమమునందు యవలు
దర్భలును, వర్తులమందు నువ్వులు దర్భలును వుంచవలయును.

నిర్ణయసింధౌ

87) శ్లో॥ యాతుధానాపిశాచాశ్చ క్రూరా యేవై వ రాక్షసాః॥
హరంతిరసమన్నస్య, మణ్డలేనవివర్జితమ్॥

తా॥ యాతుధానులు పిశాచములు, క్రూర రాక్షసులు మండలములేని యెడల
అన్నపానాదులు హరింతురు.

భోజనపాత్రాణి-బ్రాహ్మే

87) శ్లో॥ అన్నాభావే, ద్విజాభావే, యద్యేకోబ్రాహ్మణోభవేత్॥
పాత్రాణ్యాసాదయేత్రీణినతు బ్రాహ్మణసంఖ్యయా॥

అన్నము అభిషేకమునందును, బ్రహ్మణులు దరికనప్పుడును ఒక బ్రాహ్మణుడున్నప్పుడును భోజనమునకు అకులు మూడు వేయవలయును. బ్రాహ్మణ సంఖ్యతోకాదు.

89) శ్లో॥ భోజనే, హైమ, రాప్యాణి, దైవ్యే, పిత్రే, యథాక్రమమ్।

పలాశేభ్యోవినానస్యః పర్ణపాత్రాణి భోజనే॥

తా॥ శ్రాద్ధము నందు దేవతలకు బంగారు పాత్రలను, పితరులకు వెండి పాత్రలను భోజనమునకు వుపయోగించవలయును. మోదుగ అకులు మినహా వేరు అకులను ఉపయోగించరాదు. (ఇంకను శాస్త్రవిహితములైన అకులున్నవి)

కదళీపత్రవిషయే

90) శ్లో॥ అసురాణాంకులేజాతారంభా పూర్వపరిగ్రహే।

తస్యదర్శనమాత్రేణనిరాశాః పితరోగతాః॥

తా॥ అరటి పూర్వము రాక్షస వంశములో పుట్టినది. వారిచేతనే తీసుకొనబడినది అందువలన అరటిని చూచిన మాత్రమున పితరులు నిరాశతో వెళ్లిపోవుదురు.

91) శ్లో॥ సర్వదాచతిలాగ్రాహ్యో పితృకృత్యే విశేషతః।

భోజ్యపాత్రే తిలాన్తృష్ట్యా నిరాశాః పితరోగతాః॥

తా॥ ఎప్పుడు కూడ నువ్వులు వాడవచ్చును. అందులోను పితృకార్యములందు విశేషముగ ఉపయోగించవలయును. భోజనపాత్రలో నువ్వులు పడరాదు. వాటిని చూచిన పితృదేవతలు నిరాశతో వెళ్లిపోవుదురు.

అగ్నోకరణం - నిర్ణయసింధౌ

92) శ్లో॥ శ్రాద్ధేత్వాపాననాగ్నోతునిరగ్నిర్లౌకికేనరే।

అనగ్నిర్దూరభార్యశ్చ, పార్వణేనముపస్థితే॥

తా॥ తల్లి, తండ్రుల శ్రాద్ధమునందు, నిత్యాగ్ని హోత్ర సంరక్షకుడు, ఔషానాగ్నియందును, అగ్నిలేనివాడు. భార్యదూరదేశములందుండు వాడు, లౌకికార్థయందు హోమము చేయవలయును,

93) శ్లో॥ స్నాతకావిధురావాస్యర్యదివా, బ్రహ్మచారిణః।
అగ్నోకరణహోమంతు కుర్యుస్తేలోకకేఽనలే॥

తా॥ అశ్రమ స్వీకారము కొరకు, స్నానము చేయబడినవాడు (స్నాతకుడు) భార్య
చనిపోయినవాడు, బ్రహ్మచారులు అగ్నోకరణ హోమము లోకాన్నిలో చేయ
వలయును.

పాణిహోమః - ఋగ్వేదినాం, నిర్ణయసింధౌ॥

94) శ్లో॥ పితృకరేహుత్వాశేషం పాత్రేషు నిక్షిపేత్।
పిండభ్యశ్శేషయేత్కించన్నదద్యాద్వైశ్వదేవికే॥

తా॥ పితృస్థానమునందుండు బ్రాహ్మణుని చేతిలో పాణిహోమము చేయవలయును
మిగిలిన అన్నమును కొంచెముగ పిండములకొరకు వుంచి, తక్కిన అన్నమంతయు
పితృపాత్రయందు (భోజనపాత్ర) పెట్టవలయును.

నిర్ణయసింధౌ - చందోగపరిశిష్టే

95) శ్లో॥ అగ్నోకరణహోమంతు కర్తవ్యం ఉపవీతినా।
అపసవ్యేనవా కార్యోదక్షిణాభి ముఖేనచ॥

తా॥ అగ్నోకరణ హోమము సవ్యముతో చేయవలయును అపసవ్యముగ నైనను
చేయవచ్చును. కర్త దక్షిణ ముఖముగ వుండవలయును.

వాక్యం :- కాకతీయానాం త్వపసవ్యమేవ పిండపితృయజ్ఞవత్।

తా॥ కాకతీయ శాఖీయులు, అపసవ్యముతో పిండపితృయజ్ఞములో చేయునట్లుగ
హోమము చేయవలయును. దక్షిణ ముఖముగ వుండవలయును. కాకతీయులకు
మాత్రమే, అపసవ్యము దక్షిణ ముఖము.

గంధధారణ - పైతృమేధికకారికాయాం ధర్మశాస్త్ర సంగ్రహే॥

౨౬ పుట

96) శ్లో॥ చందనం, పితృకార్యేషుఫాలమధ్యే వినిక్షిపేత్।
కంఠే, కక్షే, తథాప్యృషే, నిరాశాఃపితరోగతాః॥

తా॥ పితృకార్యములందు, ముఖమునందే మంచిగంధము ధరించవలయును.
కంఠము, భుజములు, వీపు వీనియందు ధరించినయెడల పితృదేవతలు నిరాశతో
వెళ్లి పోవుదురు.

పరివేషణ విధి: - ప్రైత్వమేధికకారికాయాం. ధర్మశాస్త్ర సంగ్రహే ౨౬ పుటే
 97) శ్లో॥ మధ్యేఽన్నం ప్రతిష్ఠాప్య దక్షిణే ఘృతపాయసే
 శాకాదిపురతశ్చైవ అంతేనూపస్తధైవచ॥

తా॥ పాత్ర మధ్యయందు అన్నము, కుడిభాగములో పాయసము అనగ విశ్వేదేవ
 విష్ణు పాత్రలయందు, అన్నమునకు నైఋతిలో పాయసము, పప్పు, ఆగ్నేయము
 నందు పులుసు చారు (చొప్పలో) తూర్పుభాగమునందు కూరలుఈశాన్య భాగము
 నందు పచ్చళ్లు, గొజ్జు, ఉత్తరమునందు భక్ష్యములు వడ్డించవలయును.

98) శ్లో॥ అన్నంచ, పాయసం, భక్ష్యం, ఘృతంచవ్యంజనాదికం
 నూపమంతే ప్రదాతవ్యం వినాజ్యం దైవపూర్వకం॥

తా॥ అన్నము మొదటను, పాయసము తరువాతను, ఆ తరువాత భక్ష్యమును
 ఆ తరువాత నేయి వడ్డించవలయును. నేయి మాత్రము పితృస్థానములో ముందుగ
 వడ్డించిన తరువాత (అభిఘారము) విశ్వేదేవులకు, విష్ణువునకు దేవపాత్రయందు
 వడ్డించవలయును. తక్కిన పదార్థములన్నియు దేవపూర్వకము అనగ ముందు
 దేవుని విస్తరిలోను, తరువాత విశ్వేదేవ, పితృపాత్రలోను వడ్డించవలయును.
 అన్నము, పాయసము, భక్ష్యము వగైరాలు వడ్డించుటకు తెచ్చిన వాటిని మొదలు
 వడ్డించునపుడు మిగిలించుకొని వెనుకకు తీసుకొని పోరాదు, ఇది పెద్దల ఆచారము
 పప్పు కడపట, పాయసమువద్ద వడ్డించవలయును.

నిర్ణయసింధౌ

99) శ్లో॥ హస్తదత్తాతుయస్నేహాల్లవణంవ్యంజనాదికం
 పితౄణాంనోపలిష్ఠంతి భోక్తాభుంజీత కల్పిషమ్॥

తా॥ చేతితో వడ్డించిన నూనె, పుప్పు, కూరలు మొదలగునవి తినగూడదు.
 భోక్త వాటిని తినినట్లైన పాపముగలవాడగును పితృదేవతలు అచ్ఛటయుండరు.

100) శ్లో॥ హస్తదత్తంతునాశ్నీయాల్లవణంవ్యంజనాదికం
 అపక్వం తైలపక్వంచహస్తేనైవ ప్రదీయతే॥

తా॥ చేతితో వడ్డింపబడిన వుప్పు కూరలు మొదలగునవి తినకూడదు. వుడికించని పదార్థములు నూనెలో వుడికించిన పదార్థములు చేతితో వడ్డించవచ్చును.

నిర్ణయసింధు

101) శ్లో॥ ఓదనేపరమాన్నేచపాత్రమాసాద్యముగ్ధధీః।

మృతేనపూరయేత్పాత్రం తద్వృతం రుధిరంభవేత్॥

తా॥ అన్నమునందుకాని, పరమాన్నమునందుకాని, మూఢత్వము చేతనైనను నేతి (దొప్ప) పాత్రను వుంచకూడదు. అట్లు వుంచిననట్లైన ఆ నెయ్యి రక్తముతో సమానమగును.

అంగుష్ఠనివేశనము—నిర్ణయసింధు

102) శ్లో॥ ఉత్తానేనతుహస్తేన ద్విజాంగుష్ఠనివేశనం।

యఃకరోతిద్విజోమోహతద్వైరక్షాంసిభుంజతే॥

తా॥ భోక్తయొక్క కుడిచేతి చొటనవేలు క్రిందకుండునట్లుగ కర్త కుడిచేతితో పట్టుకొని అన్నము వగైరాలు చూపవలయును. పైకి వుండునట్లు పట్టుకొనిత న్నాదులను చూపిన, ఆ అన్నాదులను రాక్షసులు భుజింతురు.

చిత్రగుప్తబలినిషేధః నిర్ణయసింధు

103) శ్లో॥ దత్తేవాప్యథవాదత్తే ద్భూమాయోనిక్షిపేద్బలిం।

తదన్నం విఫలం యాతినిరాశైఃపితృభిర్గతైః॥

తా॥ మంత్రముతోకాని, మంత్రము చెప్పకకాని, భూమిపైన చిత్రగుప్త బలిని ఇచ్చినట్లైన ఆ అన్నము పనికిరానిదగును. పితరులు నిరాశతో వెళ్లిపోవుదురు.

భోజనేమధు

104) శ్లో॥ యశ్శ్రాద్ధం మధునాహీనం తద్రసైస్సకలై రపి।

మృష్టాన్నైరపిసంయుక్తైఃపితౄణాంనై వతుష్టయే।

తా॥ షడ్రసములతోను, మృష్టాన్నములతోను యుక్తమైన భోజనము పెట్టినను తేనె లేని శ్రాద్ధము నిష్ప్రయోజనము. ఈ భోజనము పితృదేవతలను తృప్తి చేయజాలదు.

అభావం

105) శ్లో॥ మధ్వాభావేగుడోదేయః క్షీరస్యచతథాదధి।
నలభ్యతేఘృతం యత్రకుర్యాద్వృతవతీజపం॥

తా॥ లేనె లేనట్లైన బెల్లముకాని పాలుకాని, పెరుగుకాని వేయవలయును. ఏవియు లేకపోయిన మధుసూక్తమైనను చెప్పవలయును.

సువాసినీ భోజనం - నిర్ణయసింధా

106) శ్లో॥ ప్రీణాంశ్రాద్ధేకు సింధూరం దద్యుశ్చాండతకానిచ।
నిమంత్రితాభ్యః ప్రీభ్యోయేతేస్యస్సౌభాగ్య సంయుతాః॥

తా॥ ప్రీ శ్రాద్ధములందు, అనగ ముత్తైదువ శ్రాద్ధమందు, పసుపు, కుంకుమ, పూలు, మంగళద్రవ్యములు ఇవ్వవలయును. అనగ ముత్తైదువను బ్రాహ్మణ భోజనముతో కూడ భోజనము చేయించి, వస్త్రములు, అభరణములు ఇవ్వవలయును

107) శ్లో॥ ప్రీ శ్రాద్ధేషు ప్రదేయాన్యగలంకారాస్తు యోషితాం।
మంజీరమేఖలాదామ కర్ణికాకంకణాదయః॥

తా॥ ముత్తైదువ శ్రాద్ధమునందు, అలంకారములు, కాలు అందెలు, కమ్మలు, బంగారు కంకణములు ముత్తైదువకు ఇవ్వవలయును,

108) శ్లో॥ మాతామంగళసూత్రేణ మృతాయదిచతద్దినే।
ఉద్దిశ్యద్విజపంక్తౌతాంభోజయేత్సధవాస్త్రియం॥

తా॥ తల్లి మంగళసూత్రముతో చనిపోయిన దినమునందు, బ్రాహ్మణ పంక్తి యందు, ముత్తైదువను భుజింపవేయవలయును.

భోజన సమయే కర్తృనియమాః - నిర్ణయసింధా

109) శ్లో॥ శ్రాద్ధేనియుక్తాన్సృంజానానప్రచ్ఛేల్లవణాదిషు।
ఉచ్చిష్ఠాః పితరోయాంతి పృచ్ఛతోనాత్రసంశయః॥

తా॥ శ్రాద్ధము చేయు కర్త భోక్తలను పదార్థ విషయముల రుచిని వుప్పు మొదలగునవి సరిగా వున్నదా, అను ప్రశ్నలు అడుగరాదు, అడిగినట్లైన భోజనము ఎంగిలైనది (ఉచ్చిష్ఠమైనది) అని తలచి పితరులు అచ్చట నుండి వెళ్లిపోవుదురు.

వైద్యనాథీయే - శ్రాద్ధకాండే

110) శ్లో॥ శ్రాద్ధేనిమంత్రితో విప్రోమంత్ర ముచ్చారయేద్యది।
త్రయస్తేనరకం యాంతిదాతా భోక్తాపితాతథా॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందు నిమంత్రించిన బ్రాహ్మణునిచేత మంత్రము చెప్పించరాదు. నిమంత్రిత బ్రాహ్మణుడు మంత్రము చెప్పి భోజనము చేయరాదు. చెప్పినట్లైన, (దాతా) కర్త, భోక్త పితరులు సరకమునకు పోవుదురు.

111) శ్లో॥ ఆపిశనంకరేవిప్రేనంకల్ప్యాభిద్రభాషణాత్।
నిరాశాః పితరోయాంతిదేవై స్సహనసంశయః॥

తా॥ సంకల్పముతో బ్రాహ్మణుని చేతియందు ఆపిశనమువేసి, దుర్భాషలాడి నట్లైన, పితృదేవతలు, విశ్వేదేవులతో కూడ వెళ్లి పోవుదురు.

112) శ్లో॥ పిశాచారాక్షసాయక్షా, భూతానానావిధాస్తథా।
విప్రలుంపతి సహసాశ్రాద్ధ మారక్షవర్జితం॥

తా॥ శ్రాద్ధమునకు రక్షణ లేకపోయిన పిశాచములు, రాక్షసులు, యక్షులు నానా విధములైన భూతములు శ్రాద్ధమును ఆకర్షింతురు.

113) శ్లో॥ తత్పాలనాయ విహితా, విశ్వేదేవా స్వయంభువా।
మహాలయేచాబ్ధికేచ, సాపిండ్యేమాసికేతథా।
వ్యర్థంభవతితచ్ఛ్రాద్ధం (విశ్వేదేవ) వాసుదేవం వినాకృతం॥

తా॥ శ్రాద్ధము రక్షించుట కొరకు బ్రహ్మదేవునిచేత విశ్వేదేవులను వారు నిర్మింప బడినారు. వారు మహాలయము ప్రతి సాంవత్సరీకము, సపిండీకరణము, మాసికము లందు వీరు నిమత్రింపబడి శ్రాద్ధసంరక్షణ చేయుచుందురు, విశ్వేదేవులులేని శ్రాద్ధమువ్యర్థము.

పైతృమేధిక కారికాయాం

114) శ్లో॥ యథాభోజనకాలేతువామభాగేస్థితంజలం।
శ్వానమూత్రసమంతోయంపీత్వాచాంద్రాయణంబరేత్॥

తా॥ భోజనము చేయునపుడు నీటి పాత్రలను, ఎడమప్రక్కన వుంచుకొనిన నీరు, కుక్క మూత్రముతో సమానము అగును. ఆ నీటినిత్రాగిన చాంద్రాయణవ్రతము చేయవలయును.

115) శ్లో॥ స్కంధే. కవాటే. పాపాణే, అర్థవత్తంననిక్షిపేత్,
నిక్షిపేద్యది మూఢాత్మా. నచేలస్నానమాచరేత్॥

తా॥ భుజముపైనను, వాకిలిపైనను. రాతిపైనను, తడిబట్టను పెట్టకూడదు.
మూఢత్వముచేత పెట్టినట్లయిన మరల కట్టిన బట్టలు విప్పక స్నానము చేయ
వలయును.

శ్రాద్ధేతక్రదాననిషేధః

116) శ్లో॥ పైతృకేషుచవిప్రేభ్యోదద్యాత్తక్రంతుమూఢధీః।
తత్తక్రంరక్తమిత్యాహుః కాశ్యపిర్గార్గ్య గౌతమాః॥

తా॥ పితృకార్యములందు భుజించు బ్రాహ్మణులకు మజ్జిగ వడ్డించరాదు. అట్లు
వడ్డించిన ఆ మజ్జిగ రక్తముతో సమానమగునని గర్గ. కాశ్యప, గౌతములు
చెప్పిరి.

ధర్మశాస్త్రసం గ్రహే పైతృమేధిక కారికాయాం

117) శ్లో॥ అత్యక్తమన్నం విప్రస్తుపాణినానతుసంస్పృశేత్।
స్పృశ్యతేయదిమూఢాత్మారౌరవం సరకం వ్రజేత్॥

తా॥ అన్నమును త్యక్తము చేయకముందు (కర్త దానము చేయకముందు) చోక్త
ముట్టగూడదు. ముట్టినట్లయిన రౌరవమును సరకమును పొందును.

భోక్తృనియమాః-నిర్ణయసింధౌ

118) శ్లో॥ ప్రౌఢపాదోబహిఃకచ్ఛో, బహిర్దాను కరోఽపివా।
అంగుష్ఠేనవినాశ్నాతి ముఖేశబ్దేనవాపునః॥

తా॥ కాలుపైన కాలు వేసుకొనుట, పంచకొన, గోచీకొన వైటకు వుండుట,
మోకాళ్లు పైకి, బైటికి వుండునట్లు అనగ గొంతు కూర్చుండుట, చొటనవ్రేలు
విడచి భోజనము చేయుట, నోటిలో శబ్దము వచ్చునట్లు తినుట (జురుట) వీటిని
భోజన నమయమున విడువవలయును.

నిర్ణయసింధౌ

119) శ్లో॥ పీతావశిష్టతోయానిపునరుద్రుత్య వాపిచేత్।
ఖాదితార్దాన్పునః ఖాదేన్మోదకాని ఫలానిచ।

తా॥ నీరు మొదలగు ద్రవ పదార్థములు ఒకమారు త్రాగి మిగిలించిన దానిని మరల త్రాగకూడదు. కుడుములు, పండ్లు, మొదలగు పదార్థములు ఒకమారు పండ్లతో కొరికిన దానిని మరల తినకూడదు. అనగ చేతితో తుంచుకొని తిన వలయును.

120) శ్లో॥ ముఖేనవాధమేదన్నంనిష్ఠివేద్యాజనేఽపివా,
ఇత్థమన్నం ద్విజశ్రాద్ధంహత్వాగచ్ఛత్యథోగతిం॥

తా॥ అన్నమును నోటితో ఈదరాదు. నోటి నుండి తీయబడిన ఎంగిలి పదార్థమును, అకుపైన ఈంచరాదు. అట్లుచేసినట్లయిన శ్రాద్ధమును చెడగొట్టినవాడై అధోగతిని పొందును.

121) శ్లో॥ అపేక్షితం యాచతవ్యం శ్రాద్ధార్థముపకల్పితం,
నయాచతే ద్విజోమూఢస్సభవేత్పితృఘాతుకః॥

తా॥ శ్రాద్ధము కొరకు చేయబడిన పదార్థములలో ఇష్టమైన పదార్థమును బ్రాహ్మణుడు అడిగి వేయుంచుకొనవలయును. మూఢత్వముచేత అడుగకపోయిన యెడల పితృఘాతకుడు అగును అనగ తండ్రిని చంపినవాడగును.

122) శ్లో॥ శ్రాద్ధపంక్తి తు భుంజానో, బ్రాహ్మణో, బ్రాహ్మణంస్పృశేత్,
తదన్నమత్యజన్చుక్త్వా గాయత్ర్యష్టశతం జపేత్॥

తా॥ శ్రాద్ధపంక్తిలో భుజించు బ్రాహ్మణుడు మరియుక బ్రాహ్మణుని ముట్టినయెడల ఆ అన్నమును (భోజనము) విడువక భుజించి, ఎనిమిది వందలు గాయత్రీజపము చేయవలయును.

123) శ్లో॥ భోజనంతుననిశ్శేషం కుర్యాత్ప్రాజ్ఞఃకథంచన,
అన్యత్రదధ్నక్షీరాద్వాక్నేద్రాత్సక్తుభ్యేవచ॥

తా॥ (బుద్ధిమంతుడు) విషయములు తెలిసినవాడు ఎప్పటికిని, పదార్థములను నిశ్శేషముగ భుజించడు. ఇతరములైన పెరుగు, పాలు తేనె, సత్తుపిండి నిశ్శేషముగ భుజించవలయును.

124) శ్లో॥ సర్వంసశేషమశ్నీయాన్నిశ్శేషంఘృత పాయసం॥

తా॥ అన్ని పదార్థములు సశేషముగ భుజించవలయును. నెయ్యి, తేనె నిశ్శేషముగ భుజించవలయును.

125) శ్లో॥ అపోశనంకరేధృత్వా ఆశీర్వచనమబ్రవీత్ ।

అభోజ్యం తదభవేదన్నం కర్తుశ్చాయఃక్షయోభవేత్ ॥

తా॥ అపోశనమును, చేతియందుంచుకొని కర్తను ఆశీర్వదించినట్లయిన ఆ అన్నం తినకూడదు. భుజించినట్లయిన కర్తకు అయుస్సు నశించును.

మరీచిః - నిర్ణయసింధౌ-వై ద్యనాథీయేచ

126) శ్లో॥ హస్తం ప్రక్షాళ్యగండాషంయః పిబేదవిచక్షణః ।

అసురంతదభవేచ్ఛ్రాద్ధం పితౄణాంనోపతిష్ఠతే ॥

తా॥ భుజించిన బ్రాహ్మణుడు చేయి కడుగుకొని, నోటిలో నీరు వేసుకొని వుక్కిరించిన నీరు మింగినయెడల విచక్షణ లేనివాడై ఆ శ్రాద్ధమును రాక్షసులపాలు చేసినవాడగును.

నిర్ణయసింధౌ-వై ద్యనాథీయేచ

127) శ్లో॥ హస్తంప్రక్షాళ్య శ్చాపః పిబేద్భుక్తాద్విజస్సదా ।

తదన్నం అసురైర్భుక్తం నిరాశాః పితరోగతాః ॥

తా॥ భుజించిన బ్రాహ్మణుడు, చేయి కడుగుకొని నీరు త్రాగిన అన్నమును రాక్షసులు భుజింతురు. పితృదేవతలు నిరాశతో వెళ్లిపోవుదురు. (రాక్షసుల చేత భుజింపబడినదగును.)

128) శ్లో॥ యజమానస్య దాసాదీనుద్దిస్య ద్విజసత్తమః ।

తస్మాదన్నంత్యజేద్భూమౌ వామభాగేషుపైత్సకే ।

తా॥ యజమానునియొక్క పరివారకులనుద్దేశించి బ్రాహ్మణులు భుజింపగ మిగిలిన అన్నమును, విశ్వేదేవులు కుడిభాగమునను పితరులు ఎడమభాగమునను భూమిపై పెట్టవలయును,

వై ద్యనాథీయే - శ్రాద్ధకాండే

129) శ్లో॥ శ్రాద్ధేషువికిరందత్వా యోనాచామేన్మతి విభ్రమాత్ ।

పితరస్తస్యషాణ్మానంభవంతుచ్ఛిష్ట భోజనం ॥

తా॥ శ్రాద్ధములందు వికిరపిండము పెట్టిన తరువాత యెవడు అచమనముచేయడో వాని పితరులు, అరుమాసములు అచటనేయుండి ఎంగిలి అన్నమును తినుచుందురు

వికిరపిండం - వైద్యనాథీయే, శ్రాద్ధకాండ

130) శ్లో॥ వాయసాఽస్వీకృతేపిండేభనాశూద్రేణదూషితే।
తద్దినంచోపవాసశ్చ, పునశ్శ్రాద్ధం, పరేహని॥

తా॥ వికిరపిండము (వాయసపిండము)ను కాకులు తీసుకొనక ముందు కుక్కచేతకాని, శూద్రులచేత కాని ముట్టబడిన ఆ దినము (శ్రాద్ధము చేసిన దినము) ఉపవాసము వుండి మరుదినము మరల శ్రాద్ధము చేయవలయును.

131) శ్లో॥ కాక్తైరభక్షితం పిండంజంతురన్యస్సృశేద్యది।
తద్దినంచోపవాసశ్చపునశ్శ్రాద్ధం పరేహని॥

తా॥ కాకులచేత తినబడిన పిండమును, ఇతర జంతువులచేత ముట్టబడిన యెడల ఆ దినము ఉపవాసము వుండి మరుదినము మరల శ్రాద్ధము చేయవలయును.

పిండప్రదానం - నిర్ణయసింధౌ

132) శ్లో॥ సర్వమన్నముపాదాయ, సతిలం దక్షిణాముఖః।
ఉచ్ఛిష్టసన్నిధౌ పిండాన్తద్యాద్వైపిత్యయజ్ఞవత్॥

తా॥ చేయబడిన (శ్రాద్ధము కొరకు) పదార్థములన్నిటిని తీసుకొని నువ్వులు కలిపి దక్షిణ ముఖము కలవాడై, వికిరపిండమునకు సమీపమున పితృయజ్ఞములో వలెనే పిండప్రదానము చేయవలయును.

ధర్మప్రవృత్తా

133) శ్లో॥ యద్యద్భుక్తం తతఃకించిత్పిండార్థంచ సముద్ధరేత్,।
పితృయజ్ఞంచరోరన్నం వద్భుత్య ప్రక్షిపేద్భుధః।

తా॥ బ్రాహ్మణులచేత యేయే పదార్థములు భుజింపబడినవో ఆ పదార్థములన్నిటిని కొంచెము కొంచెముగా పిండముల కొరకు తీసుకొనవలయును.

134) శ్లో॥ మాషాన్నంపాయసాన్నంచ భక్ష్యభోజ్యాదికంచయత్,।
యద్యద్భుక్తంద్వితైశ్రాద్ధేసర్వంపిండార్థముద్ధరేత్॥

తా॥ వుద్దులతో చేయబడిన పదార్థములు పరమాన్నము, భక్ష్యములు, భోజ్య

వస్తువులు. మొదలగునవి బ్రాహ్మణులచేత శ్రాద్ధమునందు భుజింపబడిన పదార్థము లన్నిటిని పిండముల కొరకు తీసుకొనవలయును.

135) శ్లో॥ తిలమన్నంచపానీయం శర్కరా మధునంయుతం।
పయోదధిఘృతంచైవ పిండమష్టాంగలక్షణం॥

తా॥ నువ్వులు, నీరు, అన్నము, శర్కర, తేనె, పాలు పెరుగు, నెయ్యి ఈ ఎనిమిది వస్తువులు పిండములలో కలుపవలయును.

పిండప్రమాణం - నిర్ణయసింధౌ

136) శ్లో॥ ఏకోద్దిష్టేనపిండేతుకపితృతు విధీయతే।
నారీకేశప్రమాణంతు, ప్రత్యబ్ధంమాసికేతథా।
తీర్థేదర్శేచసంప్రాప్తేకుక్కుటాండప్రమాణతః।
మహాలయేగయాశ్రాద్ధే కుర్యాదామలకోపమం॥

తా॥ ఏకోద్దిష్ట శ్రాద్ధమందును. నపిండికరణమునందును, వెలగపండు ప్రమాణము పిండము వుండవలయును. ప్రతి సాంవత్సరిక శ్రాద్ధమునందును, మాసికము నందును, టెంకాయ ప్రమాణమును, తీర్థశ్రాద్ధమందును, అమావాస్యరోజున చేయు ధర్మశ్రాద్ధమందును కోడిగుడ్డు ప్రమాణమును మహాలయముగయాశ్రాద్ధములందు నెల్లికాయ (వునరికకాయ) ప్రమాణము పిండము వుండవలయును.

పిండనివేదనం - నిర్ణయసింధౌ - హేమాద్రౌచ

137) శ్లో॥ యత్కించితృభ్యతేగేహేభక్త్యభోజ్యమగర్హితం।
అనివేద్యనభోక్తవ్యం పిండమూలేకథంచన॥

తా॥ ఇంటియందు భక్త్యములు, భోజ్యములు, నింద్యముకాని పదార్థములు యే కొంచెమైనను పిండములకు నైవేద్యము చేయకనే తినగూడదు.

దేవలః - పిండవిసర్జనమ్

138) శ్లో॥ తతఃకర్మనివృత్తేచపిండాశ్చతదనంతరం।
బ్రాహ్మణోఽగ్నిరజోగర్వాభక్షయేదప్పునిక్తిపేత్॥

తా॥ అనంతరం, పిండపూజాదికర్మలను పూర్తి చేసి, ఆ తరువాత పిండములను బ్రాహ్మణునకిచ్చుట, అగ్నిలోపచనము చేయుట, మేకకు, గోవుకు పెట్టి తినిపించుట లేక నీటిలో విడచుట ఇందులో ఏ ఒకదానినైనను చేయవలయును.

139) శ్లో॥ తీర్థశ్రాద్ధే సదాపిండాక్షిపేత్తీర్థే నమాహితః।

దక్షిణాభిముఖోభూత్వాపిత్రాదిక్సప్రకీర్తితా॥

తా॥ తీర్థశ్రాద్ధమునందు, ఎప్పటికిని మంచి మనసు గలవాడై, పితృదేవతలకు చెప్పబడినట్లు దక్షిణ ముఖముగ పిండములను నీటిలో విడువవలయును.

140) శ్లో॥ ఉత్తమాంగతిమన్విచ్ఛేద్ధోషనిత్యం ప్రయచ్ఛతి।

అజ్ఞాంప్రజ్ఞాయశఃకీర్తిమప్పుపిండం ప్రవేశయేత్॥

తా॥ ఉత్తమగతిని కోరువాడు, పిండములను అవుకు పెట్టవలయును. అధికారము తెలివి, యశస్సు, కీర్తి కోరువాడు పిండములను నీటిలో విడువవలయును.

భోజనపాత్ర చాలనం - వైద్యనాథీయే - శ్రాద్ధకాండే, నారాయణః

141) శ్లో॥ అచాలయిత్వాతత్పాత్రంస్వస్తి కుర్వంతియేద్విజాః।

నిరాశాఃపితరస్తేషాంశప్త్వాయాంతియథాగతిం॥

తా॥ భోజనపాత్రలను చాలన చేయకుండా, స్వస్తి వాక్యములు పలికిన, వారి యొక్క పితరులు నిరాశచెంది శాపమిచ్చినవారై వచ్చిన దారిని పోవుదురు.

భోజనపాత్రలు తీయవలసినవారు

142) శ్లో॥ పాత్రాణిచాలయేచ్ఛాద్ధేస్వయంశిష్యోఽధవాసుతః।

నస్త్రీభిర్నచబాలేననాసజాత్యాకథంచన॥

తా॥ బ్రాహ్మణులు భోజనము చేసిన పాత్రలను స్వయముగగాని, శిష్యుని ద్వారా కాని, పుత్రుని ద్వారా కాని తీయించవలయును. స్త్రీ చేతను, పిల్లల చేతను నమానము కాని వారిచేతను తీయించకూడదు.

భోజనపాత్రలు వుంచవలసిన స్థానములు

143) శ్లో॥ భుక్తిపాత్రం సముధృత్యనిఖనేత్తు ప్రయత్నతః।

అలభ్యేప్రేతకార్యేషుతస్యత్యాగోవిధీయతే॥

తా॥ బ్రాహ్మణులు భోజనముచేసిన అకులను భూమిలో పూడ్చవలయును. ప్రేత కార్యములందు ఆ పాత్రలు (అకులు) పారవేయవలయును.

శ్రాద్ధశేషాన్నము శూద్రునకు ఇచ్చుట

144) శ్లో॥ శ్రాద్ధందత్వాయ ఉచ్చిష్టం వృషలాయ ప్రయచ్ఛతి।
పితరస్తస్యపాణ్ణానం భవంతుచ్చిష్ట భోజనమ్॥

తా॥ యెవడు శ్రాద్ధమునందు బ్రాహ్మణులు భుజించగ, మిగిలిన పదార్థములు శూద్రునకిచ్చినట్లయిన అతని పితరులు ఆరు మాసములు ఎంగిలి అన్నమును భుజింతురు.

చోక్తల భుక్త పాత్రలోని పదార్థం

145) శ్లో॥ భుక్తిపాత్రస్థముచ్చిష్టం పశుభ్యోయః ప్రయచ్ఛతి।
అజేభ్యో, మహిషేభ్యో, వానశ్రాద్ధరహంత్య సంశయః॥

తా॥ బ్రాహ్మణులు భుజించిన అకులలోని శేషపదార్థములను అవులకుగాని, మేకలకుగాని, బ్రెలకుగాని యెవడు పెట్టునోవాడు శ్రాద్ధమునుపాడుచేసినవాడగును

పిండోపఘాతే - హేమాద్రౌ

146) శ్లో॥ శ్వసృగాలఖలైః పిండఃస్పృష్టోభిన్నప్రమాదతః।
కర్తురాయుష్యనాశస్యాత్ ప్రేతస్తంనోపసర్పతి॥

తా॥ పిండమును ప్రమాదవశమున కుక్కగాని, నక్కగాని, గాడిదకాని ముట్టుట భిన్నము చేయుట వలన కర్తకు ఆయుస్సు క్షీణమగును

బ్రహ్మవై వరే

147) శ్లో॥ పిండమగ్నానదాదద్యాద్భోగార్థి పృథమనరః।
పత్నైదద్యాద్వైత్పుత్రార్థమధ్యమంపిండ పూర్వకం॥

తా॥ భోగమును కోరువాడు, పిండములను అగ్నియందు పచనము చేయవలయును. పుత్రులను కోరువాడు మధ్యమపిండము భార్యకు ఇవ్వవలయును.

తాంబూలం - జ్యోతిర్నిబంధే

148) శ్లో॥ యన్ముఖం వేదవిద్యుష్టం, తాంబూలంరసవర్జితం।
నుభాషిత పరిభృష్టం తన్ముఖంబిలమబ్యవీత్॥

తా॥ యెవడు వేదపాఠముచేయడో తాంబూలము వేయడో, మంచిమాటలు పలుకడో అతని నోరు గుంటతో సమానము.

149) శ్లో॥ క్రముకాత్మప్యతేబ్రహ్మ, విష్ణుత్వప్యతిపర్ణతః।
చూర్ణాదీశస్తుత్వప్యేత తాంబూలందానమక్షయం॥

తా॥ వక్కల వలన బ్రహ్మ, తమలపాకుల వలన విష్ణువు, సున్నమువలన శివుడు తృప్తి చెందుదురు. తాంబూల దానము అక్షయము కలిగించును.

150) శ్లో॥ ఏక, ద్వి, త్రి, చతుఃపంచ. షడ్భిఃపూగీఫలైఃక్రమాత్।
లాభా. లాభౌ, సుఖం, దుఃఖం, ఆయుర్మరణమేవచ॥

తా॥ ఒక వక్క వలన లాభము, రెండు వక్కల వలన నష్టము, మూడు వక్కల వలన సుఖము, నాలుగు వక్కల వలన దుఃఖము, ఐదు వక్కల వలన ఆయుస్సు వృద్ధి, ఆరు వక్కల వలన మరణము కలుగును.

151) శ్లో॥ సుతాంబూలంచయోదద్యా బ్రాహ్మణాయ విశేషతః।
కందర్పసదృశోరూపోనరోగోజాయతేనరః॥

తా॥ మంచి తాంబూలమును విశేషముగ బ్రాహ్మణుని కొరకు దానము చేసిన మన్మథునితో సమానమైన రూపము కలవాడగును, రోగములులేని వాడుగను మరుజన్మలో పుట్టును.

దక్షిణ - వైద్యనాథీయే

152) శ్లో॥ ఏకపంక్త్యపవిష్టానాం విప్రేణాం శ్రాద్ధకర్మణి।
భక్ష్యం, భోజ్యం, సమందేయం, దక్షిణాత్వనుసారతః॥

తా॥ శ్రాద్ధకర్మయందు ఒకే పంక్తిలో కూర్చొనియుండు వారలకు, భక్ష్యములు భోజ్యములు సమానముగ వడ్డించవలయును. దక్షిణ యోగ్యతననుసరించి ఇవ్వ వలయును.

153) శ్లో॥ దక్షిణాం పితృవిప్రేభ్యోదద్యాత్పూర్వం తతోద్వయోః।
శ్రాద్ధభుగ్దక్షిణానేచ్ఛేత్కర్తాదద్యాత్తు దక్షిణాం॥

తా॥ ముందుగా పితృబ్రాహ్మణులకు దక్షిణ ఇవ్వవలయును. తరువాత విశ్వేదేవ

బ్రాహ్మణులకివ్వవలయును. శ్రాద్ధకర్తలు, భోక్తలు కోరకపోయినను దక్షిణ ఇవ్వవలయును.

నాగరఖండే

154) శ్లో॥ పారణ్యందేవతానాం పితౄణాం రజతంతథా।
దద్యాద్యజ్ఞోపవీతేన తాంబూలం దక్షిణాంతథా॥

తా॥ దేవతలకు బంగారు, పితృదేవతలకు వెండి. యజ్ఞోపవీతము సవ్యముతో తాంబూలము, దక్షిణ ఇవ్వవలయును.

విసర్జన - ప్రవేతాః

155) శ్లో॥ స్వస్తివాచ్యంతతః కృత్వా పితౄపూర్వం విసర్జయేత్।

తా॥ స్వస్తివాక్కులు చెప్పిన తరువాత పితౄపూర్వకముగ ఉద్వాసన చేయవలయును.

బ్రహ్మవై వర్తే

156) శ్లో॥ అమావాజేతి మన్తస్త్వపరిత్వా చ ప్రదక్షిణం।

ద్వారోపాంతే తతః కృత్వా సంయతః ప్రవిశేద్ధృహం॥

తా॥ అమావాజ, అనుమన్తముతో ప్రదక్షిణము చేయవలయును. వాకిలికి బయట ఈ కార్యముచేసి మరల లోపలికి రావలయును.

తర్పణం - నిర్ణయసింధౌ, పారిజాతే

157) శ్లో॥ మాతాపితౄర్ముతాహేచ పరేహని తిలోదకం।

కారుణ్యశ్రాద్ధ విషయేన ద్యౌదద్యాత్రిలోదకం॥

తా॥ మాతా పితరుల మృతదినమునందు, మరుదినము పరేహనితిల తర్పణము చేయవలయును. కారుణ్య శ్రాద్ధములందు అప్పుడే తిలతర్పణము చేయవలయును

158) శ్లో॥ యస్తర్పయతి తాన్విప్రశ్రాద్ధం కృత్వా పరేహని।

పితరస్తేన తృప్యంతిన చేత్కుర్వంతి వై భృశం॥

తా॥ బ్రాహ్మణుడు పితృదేవతలనుద్దేశించి, శ్రాద్ధము చేసి మరుదినము పరేహని తిలతర్పణము చేయవలయును. దానిచేత పితృదేవతలు తృప్తి చెందుదురు, లేని

యెడల క్రోధము కలవారై శాపమును ఇత్తురు.

జీవపితృకతర్పణం

159) శ్లో॥ సజీవఃపితృకఃకుర్యాచ్ఛ్రాద్ధాంగంతిలతర్పణం।

శ్రాద్ధమాత్రంప్రకుర్వీత తర్పణం తుపితాచరేత్॥

తా॥ జీవపితృకుడుచేయు శ్రాద్ధమందు కూడ శ్రాద్ధాంగతర్పణము చేయవలయును పుత్రుడు తల్లికి శ్రాద్ధము మాత్రమే చేయవలయును. తర్పణము తండ్రి చేయవలయును.

వీరమిత్రోదయే

160) శ్లో॥ పితృయజ్ఞపదేనతర్పణమేవోచ్యతే॥

తా॥ పితృయజ్ఞము అను పదముచేత తర్పణమనియే చెప్పబడును.

హరీతః

161) శ్లో॥ పిత్రోఃప్రత్యాబ్ధికేప్రాప్తే తర్పణంతుకథంభవేత్।

జలేనైవప్రకుర్వీతనివృత్తిపితృకర్మణీతి॥

తా॥ తండ్రియొక్క ప్రత్యాబ్ధికము (ప్రతి సాంవత్సరీకము) వచ్చినపుడు తర్పణము ఎట్లు చేయవలయుననిన, శ్రాద్ధకర్మ పూర్తిగ ఐన తరువాత నీటితో జలతర్పణము చేయవలయును.

యల్లాజీయే

162) శ్లో॥ పరేహన్యార్ద్రవాసాశ్చతిలతర్పణమాచరేత్।

తతస్సంధ్యాముపాసీతక్రమేష ఉదాహృతః॥

తా॥ మరుదినము స్నానముచేసి తడిగుడ్డలతో తర్పణము చేయవలయును. పిమ్మట మరల స్నానముచేసి, ఎండిన వస్త్రములను కట్టుకొని సంధ్యావందనాదికము చేయవలయును.

కర్త భోజనం - నిర్ణయసింధౌ - వైద్యనాథీయేచ

163) శ్లో॥ శ్రాద్ధంకృత్వాతుయోవిప్రోమోహోద్యుపవసేద్యదా।

రాక్షసంభవతిశ్రాద్ధంసోఽపిగచ్ఛేత్యధోగతిః॥

తా॥ శ్రాద్ధము చేసినవాడు మోహముచేత ఉపవాసము చేసినట్లయిన ఆ శ్రాద్ధము రాక్షసమగును. (రాక్షసులచే చేయబడిన) కర్త అధోగతి చెందును.

164) శ్లో॥ పితృశేషంసమశ్నీయాదేకాదశ్యాంనదుష్యతి।
శ్రాద్ధంకృత్వా గృహస్థస్తునైవకుర్యాదుపోషణం॥

తా॥ గృహస్థుడు శ్రాద్ధము చేసిన తరువార ఉపవాసము వుండకూడదు. ఏకాదశి దినమునందు పితృశేషమును భుజించినను దోషము లేదు.

తాంబూలం - ప్రయోగపారిజాతే

165) శ్లో॥ మృతాశౌచేతథాశ్రాద్ధేమాతాపిత్రోర్మృతేహని।
ఉపవాసేచ తాంబూలందివారాత్రా విసర్జయేత్॥

తా॥ మృతాశౌచమందును, శ్రాద్ధదినమందును, తల్లిదండ్రుల మృతదినమందును ఉపవాస దినమందును, రాత్రింబవళ్లు తాంబూలమును విడువవలయును (వేసుకొనరాదు)

పితామహశ్రాద్ధం - ధర్మప్రవృత్తై - నిర్ణయసింధౌ

166) శ్లో॥ పితామహస్యశ్రాద్ధం పోడశాదాసపిండనం।
అపుత్రస్యతు కర్తవ్యం పౌత్రేణ ప్రథమాబ్దికం।

తా॥ పుత్రుడు లేని (తాతకు) తండ్రి, తండ్రికి మనుమడు ప్రథమాబ్దికము వరకు అన్ని కార్యములు చేయవలయును,

167) శ్లో॥ పృథక్ప్రత్యాబ్దికంతస్యవర్షేవర్షేనతదృవేత్।
పితౄసహౌవ తచ్ఛ్రాద్ధంవత్సరాదౌభవేత్పితృః

తా॥ ప్రత్యేకముగా పితామహునకు ప్రతి సంవత్సరము శ్రాద్ధము వుండదు. తండ్రి శ్రాద్ధములో పితామహుడు కూడ వచ్చుట వలన దానిలో కలిసిపోవును.

విభక్తశ్రాద్ధం - నిర్ణయసింధౌ

168) శ్లో॥ విభక్తాస్తుపృథక్కుర్యుః ప్రతిసాంవత్సరాదికం।
ఏకేనైవావిభక్తేషుకృతేనర్వైస్తుతత్కృతం॥

తా॥ విభక్త సోదరులు మాతాపితృ శ్రాద్ధములు, వేరువేరుగ చేయవలయును.

బ్రహ్మకపాలే - పిండప్రదానం. నిర్ణయసింధౌ

169) శ్లో॥ యశ్శ్రాద్ధకాలేహరిభుక్త శేషందదాతిభక్త్యాపితృదేవతానాం।
తేనైవపిండాస్తులసీవిమిశ్రానాకల్పకోటిపితరస్తుతృప్తా॥

తా॥ యెవడు బ్రహ్మకపాలమునందు విష్ణువుకు నివేదించబడిన తులసితో కలుపబడిన అన్నముతో శ్రాద్ధకాలమందు పిండప్రదానము చేసిన అతని పితృదేవతలు కోటికల్పములు తృప్తిగ వుందురు.

ఏకాదశీశ్రాద్ధ - వైష్ణవ భోజనం - ధర్మనిర్ణయచంద్రికాయాం

170) శ్లో॥ ఏకాదశ్యాంచోపవసేయశ్చేద్యైష్ణవహరివాసరే।
కృత్వాతువిధినాశ్రాద్ధం అఘ్రూయపితృసేవినం॥

తా॥ వైష్ణవులు ఎప్పుడు ఏకాదశీ దినమునందు ఉపవాసము చేయుచుండిరేని, ఆ దినమునందు శ్రాద్ధమును విధిగాచేసి, పిండశేషాన్నపు మెతుకులను వాసన చూచి పారవేయవలయును.

గయాశ్రాద్ధఫలం - నిర్ణయసింధౌ - ధర్మనిర్ణయ చంద్రికాయాం

171) శ్లో॥ బ్రహ్మహవకృతఘ్నాచ, గోఘ్నాతీ పంచపాతకీ।
సర్వేతేనిష్కృతిం యాంతిగయాయాం పిండపాతనాత్॥

తా॥ తల్లితండ్రులు చేసిన, బ్రహ్మ హత్య, చేసినమేలు మరచుట, అవును చంపుట పంచమహాపాపములు చేయుట, వీటివలన సంభవించిన పాపములు, కుమారుడు గయలో శ్రాద్ధము చేయుటవలన తొలగిపోవును.

నిమంత్యణకు పనికిరానివారు

172) శ్లో॥ నభ్యాతరౌనియుంజీతశ్రాద్ధేపితృసుతావపి।
విధురంగర్భవంతంచ విశిష్టమపివర్ణయేత్॥

తా॥ అన్నదమ్ములను, తండ్రి, కుమారులను, భార్యలేని చానిని, గర్భిణీపతిని, శిష్టులుకాని వారిని శ్రాద్ధమునందు నియోగించకూడదు.

173) శ్లో॥ రజస్వలాయా భర్తారంసూతికాయాశ్చవై పతిం।
భండస్సర్శనపర్యంతం శ్రాద్ధేతుననియోజయేత్॥

తా॥ బహిష్టురాలు భర్తను, ప్రసవించిన స్త్రీ భర్తను, పాత్రలను తాకు వరకు
అనగ బహిష్టునకు అయిదు దినముల వరకు, ప్రసవించునపుడు పురుడు తీరు
వరకు శ్రాద్ధము నందు నిమంతరించరాదు.

గాయత్రీజపం - చ. ల. నృ. శాస్త్రి ఆ. ప్ర.

174) శ్లో॥ ప్రత్యాబ్ధికేశతంప్రోక్తం అబ్ధికేశతత్రయం।
ఉనేనహస్రమాఖ్యాతం మాసికేఽబ్ధికేశతంజపేత్॥

తా॥ ప్రత్యాబ్ధికమునందు శ్రాద్ధ భోక్త నూరుమారులు, ప్రభమాబ్ధికము నందు
మూడు వందలు, ఉనమాసికమునందువెయ్యిమారులు, మాసికమునందు పండ్రెండు
నూర్లు మారులును గాయత్రీ జపమును చేయవలయును.

పాదప్రక్షాళనేవిశేషః - యాజుషపూర్వ ప్రయాగరత్నాకరే

175) శ్లో॥ గ్రంధిర్యస్య పవిత్రస్య విప్రపాదావనేజనే।
యథావజ్రహతోవృతఃదేవతాః పితరస్తథా॥

తా॥ ముడివేయబడిన పవిత్రముగల చేతితో బ్రాహ్మణుల కాళ్లు కడిగిన ఏ విధ
ముగ వజ్రాయుధముచే వృత్రాసురుడు నరుకబడెనో ఆ విధము దేవతలు పితరులు
వధింపబడుదురు.

(పవిత్రము చేతిలోనుండగ బ్రాహ్మణ పాదములు కడుగరాదు)

అంగుష్ఠనివేశనే విశేషః - యా - పూ రత్నాకరే

176) శ్లో॥ అంగుష్ఠమాత్రోభగవాన్విష్ణుః పర్యటతేమహీమ్।
రాక్షసానాంవదార్థాయకోపవాన్సహరిష్యతి।
తస్మాచ్ఛ్రాద్ధేషు సర్వేషుహ్యంగుష్ఠగ్రహణంస్మృతం॥

తా॥ విష్ణువు అంగుష్ఠ వ్రమాణముకలవాడై ప్రతిఝామునందును రాక్షసులను
వధించుట కొరకు భూమియందు తిరుగుచుండును. అందువలన కర్త చొటనవ్రేలితో
కూడ చేయి పట్టుకొనవలయును.

విష్ణోహవ్యం, కవ్యం రక్షస్వ।

తా॥ ఓ మహావిష్ణు హవ్యమును, కవ్యమును రక్షింపుము.

సంభాషణేవిశేషః - యా. పూ. పృ. ర

177) శ్లో॥ శ్యాద్దేభుజ్ఞ ద్విజోయస్తు బహుభాషీమితాశనః।
సపాపీనరకంయాతిశ్యాద్దహంతాభవేద్ధ్రువమ్॥

తా॥ శ్యాద్దమునందు భోజనము చేయునపుడు విశేషముగ మాటలాడువాడు.
కొంచెముగ భుజించువాడు నరకమును పొందును. శ్యాద్దమును పాడుచేసిన వాడగును
పిండప్రదానవిశేషః

178) శ్లో॥ అరత్నిమాత్యముత్స్యజ్యపిండాంస్తత్య ప్రదాపయేత్।
యతోపస్పర్శనంవాఽపిపాప్నోతినహిపిండద॥

తా॥ వికిరపిండమునకు ఒక మూర స్థలము విడచి పిండప్రదానము చేయవలయును
వికిరపిండమునకు తగులకూడదు,

మధ్యమపిండవిశేషః

179) శ్లో॥ పత్నైస్త్రిప్రజార్థందద్యాత్తు మధ్యమం మంత్రపూర్వకమ్।

తా॥ పుత్రులను కోరువాడు మధ్యమ పిండమును భార్యకు మంత్ర పూర్వకముగ
ఇవ్వవలయును.

మంత్రః॥ అధత్త పితరోగర్భమంత్రసంతానవర్ధనమ్।

180) శ్లో॥ పతివ్యతా ధర్మపత్నీ పితృపూజనతత్పరా।
మధ్యమంతుతతః పిండమద్యాత్సమ్యక్పుత్రార్థినీ॥

తా॥ పతివ్యతయు, తల్లిదండ్రులను (అత్త మామలను) పూజించునదియుగు
భార్యకు (సంతానము కోరునది) మధ్యమపిండమును ఇవ్వవలయును. అధత్స్వ
పితరః అని ఆమె దానిని తినవలయును (ముతుస్నాత స్త్రీ)

సంకల్పశ్యాద్దేవర్యాని

181) శ్లో॥ అవాహనాగ్నోకరణే స్వధానినయనంతథా।
వికిరంపిండదానంచసంకల్పేపంచవర్ణయేత్॥

తా॥ అవాహనము, అగ్నోకరణము, అర్ఘ్యము, వికిరాన్నము, పిండదానము
ఈ ఐదు సంకల్ప శ్యాద్దమునందు విడువవలయును.

తీర్థశ్రాద్ధేషర్యాని - యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం నిర్ణయసింధౌ

182) శ్లో॥ అర్ఘ్యమావాహనంచైవ ద్విజాంగుష్ఠనివేదనం।
తృప్తి ప్రశ్నంచవికిరంతీర్థేషంచ వినర్హయేత్॥

తా॥ అర్ఘ్యము, ఆవాహనము, భోక్త బొటనవ్రేలితో భోజనపదార్థములను చూపుట (తృప్తాస్మ) తృప్తి ప్రశ్న, వికిరాన్నమును అకులపద్ద వేయుట, ఈ ఐదును తీర్థశ్రాద్ధమునందు విడువవలయును.

హిరణ్యశ్రాద్ధేషర్యాని

183) శ్లో॥ హవిష్య ద్విష్టరం పాద్యం అర్ఘ్యమావాహనంతథా।
అనలంవికిరంపిండం హైమేవాప్తవినర్హయేత్॥

తా॥ అన్నము, విష్టరము, పాద్యము, అర్ఘ్యము, ఆవాహనము, ఔహిసనము వికిరము, పిండప్రదానము, ఈ ఎనిమిది హిరణ్యశ్రాద్ధమునందు విడువదగినవి.

పితృమరణాబ్దే కన్యాదానం - అపస్తంబీయ పంచదశకర్మానుక్రమణికాయాం

184) శ్లో॥ పిండప్రదాన కాలేతుకన్యాదానంసమాచరేత్।
పాణిగ్రహణకర్తవ్యం మనస్సంకల్పకస్తథా॥

తా॥ సాపిండ్యమందు పిండ సంయోజనమైన పిదపకన్యాదానము చేయవలయును మనసులో సంకల్పించుకొనవలయును కాని పాణిగ్రహణము చేయరాదు.

నిర్ణయసింధౌ

185) శ్లో॥ మహాలయేగయాయాంచప్రేత శ్రాద్ధేదశాహికే।
పిండశబ్దప్రయోగస్యాదన్నమన్యత్ర కీర్తయేత్॥

తా॥ మహాలయము, గయలోను, ప్రేతశ్రాద్ధమందును, అపరకర్మలయందును, పిండశబ్దమును ప్రయోగించవలయును, ఇతర సమయములందు, అన్నశబ్దము ప్రయోగించవలయును.

వమనె - నిర్ణయసింధౌ

186) శ్లో॥ అకృతేపిండదానేతు. భుంజానోబ్రాహ్మణోవమేత్।
పునఃపాకాత్తు కర్తవ్యం పిండదానం యథావిధి॥

తా॥ పిండప్రదానము చేయకముందు భుజించు బ్రాహ్మణుడు (వాంతిచేసుకొన్న) వమనము చేసిన, మరల వంట వండి, పిండప్రదానము చేయవలయును, (పిండమనగశ్రాద్ధము)

ఔపాసనవిషయ - వైద్యనాథీయ - అచారకాండ

187) శ్లో॥ విచ్ఛిన్నం వహ్నిమాదాయ కర్మాంగం విధివద్విజః।
సాయమారభ్యజాహుయాదాహుతీనాం చతుష్టయమ్॥

తా॥ నిత్యము ఔపాసన చేయని బ్రాహ్మణుడు లౌకికాగ్నియందు పునస్సంధానము
ఔపాసనాంగముగ చేసి ముందుదినము సాయమౌపాసనతో ప్రారంభించి నాలుగు
అహుతులు చేయవలయును.

188) శ్లో॥ యథాసంధీయతే వహ్నిః ప్రాయశ్చిత్తపురస్సరమ్।
తథాసాయం విజానీయాత్ప్రాతర్హోమంతతః పరమ్॥

తా॥ యే విధముగ అగ్నిసంధిం పబడినదో అదే విధముగ సాయం సమయమున
భావించి సాయమాహుతులు చేసి అనంతరము ప్రాతర్హోమము చేయవలయును.

189) శ్లో॥ అపేక్షితం యోనదద్యాచ్ఛ్రాద్ధార్థము పకల్పితమ్।
అధోగత్వాసు ఘోరాసుతిర్యగ్యోనిషు జాయతే।

తా॥ భోక్త ఇచ్ఛతో అడిగిన పదార్థము యెవ్వడు వడ్డించడో వాడు అధోగతి
చెంది ఘోరమైన నరకబాధలు అనుభవించి నీచజన్మను పొందును.

∴ ధర్మశాస్త్రము సమాప్తము :-

Further
KAL

శో॥ పితౄణాం పశ్చిమేభాగే, మాతృపిండం యథాక్రమమ్ |
 మాతామహాశ్చ తత్సూర్యం, ఆత్మపత్న్యస్త దుత్తరమ్ |
 సుతః, భ్రాతృః పితృవ్యాశ్చ, మాతాపిత్రోశ్చ మధ్యమే |
 మాతామహా, మహీమధ్యే, మాతులాస్సహభార్యకాః |
 దుహిత్రాదితతోఽన్యేషాం శేషం దక్షిణతోవిధిః |
 పుంపిండం వామత స్త్రీణాం, తత్పుత్రం సముపస్థితమ్ |
 అంగుష్ఠపరిమాణంతు గోత్ర మన్యంన సంస్పృశేత్ |
 నిరాశాః పితరోయాంతివిపరీతేభవేద్యది॥

- 1 పితా = తండ్రి
- 2 పితామహా = తాత
- 3 ప్రపితామహా = ముత్తాత
- 4 మాతా = తల్లి
- 5 పితామహి = అవ్వ
- 6 ప్రపితామహి = ముత్తవ్వ
- 7 సోపత్నిమాతా = సవతి తల్లి
- 8 జననీ = కన్నతల్లి
- 9 మాతామహా = తల్లితండ్రి
- 10 మాతుఃపితామహా = అతని తండ్రి
- 11 మాతుఃప్రపితామహా = అతని తండ్రి
- 12 మాతామహి = తల్లితల్లి
- 13 మాతుఃపితామహి = ఆమెఅత్త
- 14 మాతుఃప్రపితామహి = ఆమెఅత్త
- 15 ఆత్మపత్ని = కర్తయొక్క భార్య
- 16 సుతః = కర్తయొక్క కుమారుడు
- 17 భ్రాతా = కర్త అన్నదమ్ములు

Dr. N. Venkateswara Murthy
 (Author of the book)
 1954
 100/100

32) పితృభగినీం-	గోత్రం-	దాయాం-	వసురూపం-	స్వధా-యామి	3
33) తదృర్తారం-	గోత్రం-	శర్మాణం-	వసురూపం-	స్వధా-యామి	3
34) మాతృభగినీం-	గోత్రం-	దాయాం-	వసురూపం-	స్వధా-యామి	3
35) తదృర్తారం-	గోత్రం-	శర్మాణం-	వసురూపం-	స్వధా-యామి	3
36) జామాతరం-	గోత్రం-	శర్మాణం-	వసురూపం-	స్వధా-యామి	3
37) స్నుషాం-	గోత్రం-	దాయాం-	వసురూపం-	స్వధా-యామి	3
38) శ్వశురం-	గోత్రం-	శర్మాణం-	వసురూపం-	స్వధా-యామి	3
39) తత్పత్నీం-	గోత్రం-	దాయాం-	వసురూపం-	స్వధా-యామి	3
40) శ్యాలకం-	గోత్రం-	శర్మాణం-	వసురూపం-	స్వధా-యామి	3
41) తత్పత్నీం-	గోత్రం-	దాయాం-	వసురూపం-	స్వధా-యామి	3
42) స్వామినం-	గోత్రం-	శర్మాణం-	వసురూపం-	స్వధా-యామి	3
43) సఖాయం-	3
44) గురుం-	3
45) ఆచార్యం-	3

యేకేవాఽస్మక్కులేజాతా. అపుత్రాగోత్రిణామృతాః।

తేగృహ్ణాంతుమయాదత్తం సూత్రనిష్ఠీడనోదకం॥

కృష్ణ, కృష్ణ, నారాయణ, నారాయణ॥

మంత్రమధ్యే, క్రియామధ్యే, విష్ణోస్మరణ పూర్వకం।

యత్కించిత్ర్రియతే కర్మతత్కర్మ సఫలంకురు।

॥విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః॥

॥అచ్యుతాయనమః, అనంతాయనమః, గోవిందాయనమః॥

॥అచ్యుతానంత గోవిందేభ్యోనమః॥

1. సవ్యేన॥పవిత్రం విస్సజ్య॥ అచమ్య॥రక్షాంధారయేత్॥

1 పితృ	24 తత్పత్నీ
2 పితామహ	25 దుహితా
3 ప్రపితామహ	26 భగినీ
4 మాతృ	27 తదృర్తుః
5 పితామహి	28 దాహిత్రః
6 ప్రపితామహి	29 తత్పత్నీ
7 సాపత్నీమాతృ	30 భాగినీయః
8 జననీ	31 తత్పత్నీ
9 మాతామహ	32 పితృభగినీ
10 మాతుఃపితామహ	33 తదృర్తా
11 మాతుఃప్రపితామహ	34 మాతృభగినీ
12 మాతామహి	35 తదృర్తా
13 మాతుఃపితామహి	36 జామాతా
14 మాతుఃప్రపితామహి	37 భావుకః
15 అత్తవత్నీ	38 తత్పత్నీ
16 సుతః	39 స్నుషా
17 భ్రాతుః	40 శ్వశురః
18 తత్పత్నీ	41 తత్పత్నీ
19 తత్పుత్రః	42 శ్యామకః
20 పితృవ్యః	43 తత్పత్నీ
21 తత్పత్నీ	44 స్వామీ
22 తత్పుత్రః	45 సఖా
23 మాతులః	46 గురుః
	47 అచార్యః

- 18 తత్పత్ని = కర్త అన్నదమ్ముల భార్యలు ౧౧. ✓
 19 పితృవ్యః = పెద్దండ్రు. పినతండ్రులు ✓
 20 తత్పత్ని = వారి భార్యలు ౧౧. ✓
 21 మాతులః = మేనమామ
 22 తత్పత్ని = వారి భార్యలు (మేనమామభార్య)
 23 దుహితా = కూతురు
 24 భగినీ = కర్త అక్క, చెల్లెండ్లు ✓
~~25 తత్పత్ని = వారి భార్యలు ౧౧. ✓~~
 26 దౌహిత్రః = కుమార్తె కుమారులు మమమల. ✓
 27 భాగినేయకః = మేనల్లుండ్లు అక్కచెల్లెండ్లు ౧౧. ✓
 28 తత్పత్ని = వారి భార్యలు ✓
 29 పితృవ్యసా = మేనత్త
 30 తద్భర్తా = అమె భర్త ౧౧. ✓
 31 మాతృవ్యసా = తల్లి- అక్కచెల్లెండ్లు
 32 తద్భర్తా = వారి భర్తలు ౧౧. ✓
~~౩౩ తత్పత్రః = వారి కుమారులు ౧౧. ✓~~
 34 జామాతా = కూతురు భర్త
 35 భావుకః = మేనత్త మేనమామ కుమారులు ౧౧. ✓
 36 తత్పత్ని = వారి భార్యలు
 37 స్నుషా = కుమారుని భార్య ౧౧. ✓
 38 శ్వశురః = భార్యతండ్రు
 39 తత్పత్ని = వారి భార్య
 40 శ్యామక = భార్య సోదరుడు
 41 తత్పత్ని = అతని భార్య ౧౧. ✓
 42 తత్పత్ని = అతని భార్య ౧౧. ✓

January 1992

2

Date	
Mon	
Tue	
Wed	
Thu	
Fri	
Sat	

19 Sunday

శ్రావణ నామ వల్ల రోక. మృత్యు హాని నివర్తి
తాత్పర్య - దేహేంద్రియ గృహ భూభాండాల్లో
ప్రవృత్తిల. శరీరశుద్ధినిగ్రహం. ప్రాయశ్చిత్త మూర్త
భూషణ మంత్ర పఠనంత రిష్టి. తుకు ప్తి.
సమీపయనాదకమ హంత రిష్టి. తుకు ప్తి.
ఇమ మ్మేగం సేయ మునో సర సవాలా శ్చుత్తి
నామ గం సరతాప కుష్టియా. అసిత్తియా
మకుష్టి దే విత్త స్త్రయాన్వితయ. కృణుహన్తి
సుజ్ఞామయం ॥ గం. ధ ద్వావిరాండురాధ ద్వాం
నిత్యోపాష్టాం తరిష్టిహం. ఈ శ్చరీరీకం సర్వ

Monday

భూతా నాంతా మ్మహా పహా
యోత్రయం ॥ యనా సిద్ధా స్సగ్ధా బాహివా
వాకునా మధు సంయుతం. నిర్ణా సి సర్వ హానానాం
పరిత్ర మృషిభి స్త్వేతం ॥ అహా సి సామదేవతా
గా సవేదేవ నిర్మితం. ప్రత్యవద్భిం ప్రత్య
స్పృధ ప్రహం ॥ కాం దోత్తాంతా త్ప్రణాహం తి
పరుషం పరుషం పరి. ప్రవానా మార్హ ప్రతను
సహస్రేణ కతే నర. యా కతే న ప్రతను ధీ
సహస్రేణ విరాహం సి. త నోస్సేదో వాహ
విధే మహా విహా వయం ॥

Day	1	2	3	4
Mon	1	2	3	4
Tue	5	6	7	8
Wed	9	10	11	12
Thu	13	14	15	16
Fri	17	18	19	20
Sat	21	22	23	24

23 Thursday

23 Thursday పంక్తిని ఆ యుగమునా నేనా వ్రాసినది
 బ్రాహ్మణ స్త్రీవ్రతం. రియూ గుం రా బుస్సె సాని
 మిత్తా వే క్కా సాని ధో సా మేసి ప్పి క్కా ర వ్రత వ్రాసినది.
 బ్రాహ్మణ ద్విది మన్మథో పద స్త్రీ మే త్తా క స.
 ధా నా స్త్రీ క్కా న్ ఇప్పు త మి త్తా సు వ్రత యెదా త్త
 నా సు ప దా సా యు ॥

శుభావగాహనముగా మునుపటి శుభావగాహనము శుభావగాహనము
 హిందూ ముస్లిం ఇతర శుభావగాహనములు బుద్ధివంతములు
 ముస్లిం హిందూ ముస్లిం బుద్ధివంతములు శుభావగాహనములు :

24 Friday

24 Friday - శుక్రవారం ప్రతాప ముక్కుబలవీరః
 శుక్రవారం కవిః । శుభాంగి చిత్ర ఆమలః ।
 తదన్తే శుభం సుప్రసాదం శుక్రవారం పంచమవారం ।
 తదన్తే శుభం శుక్రవారం । యశాన్తిం ద్రు
 సుప్రసాదం శుక్రవారం శుక్రవారం శుక్రవారం శుక్రవారం
 శుక్రవారం శుక్రవారం శుక్రవారం శుక్రవారం శుక్రవారం
 శుక్రవారం శుక్రవారం శుక్రవారం శుక్రవారం శుక్రవారం
 శుక్రవారం శుక్రవారం శుక్రవారం శుక్రవారం శుక్రవారం
 శుక్రవారం శుక్రవారం శుక్రవారం శుక్రవారం శుక్రవారం

Mon	1	10	19	28
Tue	2	11	20	29
Wed	3	12	21	30
Thu	4	13	22	31
Fri	5	14	23	
Sat	6	15	24	
Sun	7	16	25	

January 1992

Saturday 25

ఇంద్ర శృంగోపాసనాశయం శుద్ధా
 రత్ననిదాశుష్క శుద్ధా బ్రహ్మోపాసనాశయం
 శుద్ధావాచకం సివాసనం బ్రహ్మోపాసనాశయం
 హితం ॥ యేనదేవాః పవిత్రాః ప్రాప్తవః
 పునతే సదా తేన సహస్రదాహం శుద్ధాశయం
 పునంతు మా ప్రాబూషణం పవిత్రం శతా
 దామగం హి రత్నాయం తేన బ్రహ్మోపాసనాశయం
 పూజంత్యుష్మా పునోమహే ఇంద్రస్సోమో
 సహమా పునాతు నామ స్మిన్నో వకుణస్మి
 రాభో యమోరాభో ప్రమృణాభః పునాతుమా
 బూతవేదా మూర్తయంతా పునాతు ॥

Sunday 26

అపవిత్రం ప = శుభం ॥ గృహదిసర్వాణి
 స్థలాని శుచినిభవంతు సర్వాణి ప్రవాణి
 శుచినిభవంతు అత్తనః ఆశోషపాప
 క్షయార్థం - పైతృకాధికారసిద్ధినిర్ధం
 కింబర్హిరస్మిం బ్రహ్మదండమాచరిష్యే
 అలద శ్చ హిరస్మిం గృహే శ్చ